

Yabancılar Türkçe Öğretiminde Yapay Zekâ Kullanımına Yönelik Öğretici Görüşleri

Önder ÇANGAL¹

Mehmet Emre ÇELİK²

Umut BAŞAR³

Öz

Bu araştırmada, yabancılar Türkçe öğreten akademisyenlerin yapay zekâ (YZ) teknolojilerini kullanma durumları, bu teknolojilerin dil öğretim sürecine olan katkıları ve karşılaşılan sınırlılıklar ele alınmıştır. Türkiye’de ve yurt dışında görev yapan elli akademisyenin katılımıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, yapay zekânın dil öğretiminde sunduğu olanakların öğreticiler tarafından nasıl değerlendirildiği araştırılmıştır. Çalışmanın amacı, dil öğretiminde yapay zekâ kullanımının pedagojik avantajlarını ve mevcut sınırlılıklarını ortaya koyarak dil öğretiminin dijitalleşmesine dair görüşleri derinlemesine incelemektir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak öğreticilerden veri toplanmış, sonuçlar betimsel analiz ve içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, yapay zekâ teknolojilerinin öğrenci motivasyonunu artırdığı, öğrencilere dili bireysel olarak öğrenme imkânı sağladığı ve dil becerilerini geliştirme noktasında destekleyici bir rol üstlendiği görülmektedir. Katılımcılar, özellikle dil becerilerinin geliştirilmesinde yapay zekânın sağladığı geri bildirim mekanizmasının öğrenme sürecini olumlu etkilediğini belirtmiştir. Ancak yapay zekânın etkin kullanımını sınırlayan bazı teknik ve pedagojik sorunlar da dile getirilmiştir. Katılımcıların çoğu, yapay zekâ araçlarının kullanımının maliyetli olması, geliştirilmesi aşamasında dil öğretimi amacı güdülmemesi ve altyapı eksiklikleri gibi nedenlerden kullanımının kısıtlandığını ifade etmiştir. Sonuç olarak bu araştırma, yabancılar Türkçe öğretiminde yapay zekânın etkili bir araç olarak kullanılabilmesi için daha fazla desteğe ve eğitim materyalinin yapay zekâyı uygun hâle

¹ Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi Gaziantep Eğitim Fakültesi, Gaziantep/Türkiye. ondercangal@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8560-3526

² Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli/Türkiye. mecelik@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4946-2508

³ Doç. Dr., Milli Eğitim Bakanlığı Tahran Eğitim Müşavirliği, Tahran/İran. umutbasar_35@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-5571-7103

Kaynak gösterme: Çangal, Ö., Çelik, M. E. Ve Başar, U. (2025). Yabancılar Türkçe öğretiminde yapay zekâ kullanımına yönelik öğretici görüşleri. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 10(1), 57-97 Doi:10.17932/IAU.TOMER.2016.019/tomer_v010i1003. Geliş tarihi: 02.01.2025- Kabul tarihi: 11.02.2025

getirilmesine ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, dil öğretimi-ne yapay zekâ entegrasyonunun sağlanabilmesi için gerekli düzenlemele-rin yapılması önem arz etmektedir.

Anahtar kelimeler: *Eğitim teknolojileri, dijital araçlar, öğretici görüşleri, yabancılarla Türkçe öğretimi, yapay zekâ.*

Instructors' Perspectives on the Use of Artificial Intelligence in Teaching Turkish as a Foreign Language

Abstract

This study explores the use of artificial intelligence (AI) technologies by instructors teaching Turkish as a foreign language, examining the advantages and limitations of these technologies in the language teaching process. This research, conducted with fifty instructors from Turkey and abroad, investigates how AI tools are perceived regarding their contributions to language instruction. The study's primary aim is to reveal both the pedagogical benefits and current limitations of AI usage in language education, providing a detailed analysis of teachers' perspectives on the digital transformation of language teaching. In the research, data was collected from the teachers using the semi-structured interview method and the results were evaluated with descriptive analysis and content analysis methods. Findings indicate that AI technologies enhance student motivation, adapt to individual learning speeds, and support language skill development. Participants particularly highlighted the positive impact of AI's feedback mechanism on the learning process, which aid in improving language skills. However, several technical and pedagogical challenges limiting AI's effective usage were also highlighted. Most participants stated that the use of artificial intelligence tools is restricted due to reasons such as their cost, lack of language teaching purpose during development, and lack of infrastructure. In conclusion, this study highlights the need for increased support and the adaptation of educational materials to optimize the use of AI as an effective tool for teaching Turkish as a foreign language.

Keywords: *Artificial intelligence, digital tools, educational technologies, instructor opinions, teaching Turkish as a foreign language.*

Giriş

Son yıllarda dijital teknolojilerdeki gelişmeler, eğitim alanında büyük değişimlere yol açmış ve geleneksel öğretim yöntemlerini dönüşüme uğratmıştır. Horzum ve diğerlerinin (2024: 95) işaret ettiği üzere bir müddet bilgisayar destekli dil öğrenme sistemleri; öğrencilere dil bilgisi alıştırmaları, kelime bilgisi geliştirme araçları ve dinleme becerilerini pekiştirmeye yönelik sesli öğrenme materyalleri sunmuştur. Ancak bu araçlar, sınırlı etkileşim sunmasının yanı sıra öğrencilere yeterince hızlı geri bildirim vermekte de geri kalmıştır. 2000’li yıllarda internetin yaygınlaşmasıyla beraber e-öğrenme ve çevrim içi öğrenme platformları da gelişmeye başlamıştır. Ancak “belirlenen görevleri yerine getirmek amacıyla insan beynini taklit eden ve görev sonucunda edindiği tecrübeler sayesinde yinelemeli olarak kendisini geliştirebilen sistemler” (İşler ve Kılıç, 2021: 2) şeklinde tanımlanabilecek yapay zekâ (YZ) teknolojilerinin, eğitimin bütün alanlarında olduğu gibi, yabancı dil öğretiminde kullanımının yaygınlaşması, öğrenci merkezli öğrenme modellerinin de yaygınlaşmasına ve bireyselleştirilmiş eğitim yaklaşımlarının ön plana çıkmasına olanak tanımıştır.

YZ, öğrenme süreçlerinde sadece bilgi aktarımı sağlayan bir araç olmaktan çıkmış, öğrencinin öğrenme hızına, seviyesine ve ihtiyaçlarına göre uyarlanabilir özellikleriyle daha dinamik bir eğitim deneyimi sunmuştur. Bu durum, eğitimde YZ uygulamalarının potansiyel faydalarını ve öğretim ortamlarında nasıl daha etkin kullanılabileceğini tartışmayı zorunlu hâle getirmiştir.

Türkiye’de YZ’nin eğitimde kullanımı ile ilgili akademik alan yazını oluşturmada son yıllarda hareketlilik gözlenmektedir. Durak ve diğerleri (2023: 238), bu alanda gerçekleştirilen araştırmalarda ABD, Çin ve Hindistan’ın lider olduğunu belirtmiş, yapılan çalışmalarda benzer sonuçların dile getirildiğini ortaya koymuştur (bk. Baek ve Doleck, 2020; Chen vd., 2020; Hinojo Lucena vd., 2019; Jia vd., 2023; Liang vd., 2023; Mohamed vd., 2022; Moreno Guerrero vd., 2020; Song ve Wang, 2020; Talan, 2021; Tang vd., 2023; Zawacki Richter vd., 2019). YZ araçlarının eğitim süreçlerine ve dil öğretimine katkısını derinlemesine incelemek için YZ ile ilgili araştırmaların analiz edildiği bu çalışmalara değinmek yerinde olacaktır. Baek ve Doleck (2020), YZ’nin eğitimde kullanımıyla ilgili araştırma eğilimlerini analiz etmiş ve çalışmalarda öğrenci ile öğrenmenin ana odak

noktası olduğunu tespit etmiştir. 2015-2019 arasında yayımlanan makalelerde, zeki öğretim sistemleri en sık çalışılan konu olarak öne çıkmış, ABD ve Kanada'nın güçlü bir iş birliği ağına sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak araştırmaların daha çeşitli nüfusları ve gelişmekte olan ülkeleri kapsamı gerektiği vurgulanmıştır. Çalışma, yapay zekânın daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için kapsayıcı uluslararası iş birliğinin önemine dikkat çekmiştir. Chen ve diğerleri (2020), YZ'nin henüz erken aşamada bir eğitim asistanı olduğunu, öğrenme gereksinimleri değişikçe YZ destekli öğretimin daha önemli bir hâle geleceğini belirtmiş; YZ'nin sanal gerçeklik ve simülasyon gibi araçlarla deneyimsel öğrenmeyi destekleyeceğini, öğrenici ilerlemesini analiz ederek hızlı ve etkili geri bildirim sağlayacağını ifade etmiştir. Hinojo Lucena ve diğerleri (2019), YZ'nin 2007-2017 yılları arasındaki eğilimlerini incelemiş; alandaki üretimin son yıllarda arttığını tespit etmiştir. ABD, yayın sayısında lider olmasına rağmen Türkiye'nin yüksek atıf oranıyla en etkili ülke olduğu belirtilmiştir. En çok incelenen konular arasında sanal rehberlik, öğrencilerin ruh hâlini tahmin eden sistemler ve öğrenme stillerini tespit eden modeller yer almıştır. Çalışma, bu alandaki araştırmaların küresel bir ilgi gördüğünü vurgulamakla birlikte bilimsel makale sayısının artması ve daha kapsamlı analizlerin yapılması gerektiğini önermiştir.

Jia ve diğerleri (2023), YZ'nin ilköğretim ve ortaöğretimde bilim eğitimi-ne etkisini 2013-2023 yılları arasında sistematik olarak incelemiş; YZ'nin eğitimde giderek artan bir etki yarattığını ve ABD merkezli kurumların alana en fazla katkıyı sağladığını ortaya koymuştur.

Liang ve diğerleri (2023), 1990-2020 yılları arasında yayımlanan çalışmaları değerlendirmiş, YZ'nin daha çok yazma, okuma ve kelime öğrenimi alanlarında kullanıldığını belirtmiştir. Çalışmaların öğrenme kaygısı ve sınıf etkileşimi gibi konulara odaklandığı ancak eleştirel düşünme, karmaşık problem çözme ve iş birliğine dayalı öğrenme gibi alanlarda yetersiz kaldığı vurgulanmıştır.

Mohamed ve diğerleri (2022), 2017-2021 yılları arasında yayımlanan 20 çalışmayı ele almış, YZ uygulamalarının matematik alanında robotik, öğretici ajanlar ve otonom sistemler gibi yöntemlerle kullanıldığını göstermiştir. Çalışmaların büyük kısmının ABD ve Meksika'da gerçekleştirildiği, genellikle nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği belirtilmiştir. Moreno Guerrero ve diğerleri (2020), YZ'nin eğitimdeki rolünü bibliyo-

metrik bir yaklaşımla incelemiş, eğitimdeki tematik evrimini üç zaman diliminde değerlendirerek öğrenci performansını artırmaya yönelik aktif öğretim yöntemlerinin önemine dikkat çekmiştir. 1956 yılından bu yana eğitim süreçlerinde kullanımı araştırma konusu olan YZ'nin, özellikle son yıllarda daha fazla ilgi gördüğünü ve aktif öğrenme süreçlerinde kullanılması giderek önem kazandığını belirtmiştir.

Song ve Wang (2020), 2000-2019 yılları arasında yayımlanan makalelerden hareketle eğitimde YZ'nin kişiselleştirilmiş ve otomatik geri bildirim süreçlerini destekleyen rolünü incelemiş, süreçte araştırma ilgisinin arttığını ve ülkeler arasındaki iş birliği çalışmalarının derinleştiğini ifade etmiştir.

Talan (2021), “Web of Science” veri tabanındaki YZ ve eğitim konulu yayınları bibliyometrik yöntemlerle incelemiş, alandaki yayınların özellikle son yıllarda artış gösterdiğini ortaya koymuştur. Çalışmada, ABD'nin yayın ve atıf sayılarında lider olduğu; araştırmalarda “yapay zekâ” ve “zeki öğretim sistemleri”nin öne çıktığı vurgulanmıştır.

Tang ve diğerleri (2023), YZ'nin e-öğrenmedeki kullanımını incelemiş; yayın eğilimleri, ülkeler, disiplinler ve uygulamalara odaklanmıştır. Araştırmada YZ'nin ağırlıklı olarak zeki öğretim sistemlerinin geliştirilmesi ve değerlendirme süreçlerinin desteklenmesi gibi alanlarda yoğunlaştığını ortaya koymuştur.

Zawacki-Richter ve diğerleri (2019), YZ'nin yükseköğretimdeki uygulamalarını ele almış, 2007-2018 yılları arasında yayımlanan makaleleri analiz etmiştir. YZ'nin çoğunlukla bilgisayar bilimleri ve STEM alanlarında çalışıldığı, nicel yöntemlerin baskın olduğu ifade edilmiştir. Araştırma, YZ'nin pedagojik perspektiflerle zayıf bağını ve etik yaklaşımların yetersizliğini vurgulayarak bu konularda daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Dil öğretimi özelinde YZ'nin rolü oldukça geniş bir yelpazede değerlendirilebilir. YZ destekli dil öğretim araçları, öğrencilerin bireysel olarak dil öğrenme deneyimlerini geliştirebilir, gerçek zamanlı geri bildirim sunarak öğrencilerin öğrenme hatalarını anında düzeltmelerine imkân tanır ve dil becerilerinin (okuma, yazma, dinleme, konuşma) geliştirilmesini destekler. Bu araçlar, aynı zamanda öğrencinin motivasyonunu yüksek tutmaya yardımcı olur. Çünkü öğrenme sürecinde teknolojinin etkileşimli ve öğrenci-

ye özel yaklaşımı sayesinde daha kalıcı ve ilgi çekici öğrenme deneyimleri sunar. Ancak YZ'nin eğitimde sağladığı bu faydaların yanı sıra uygulama sürecinde birtakım zorluklar da yaşanmaktadır. Yüksek maliyetler, teknik altyapı eksiklikleri, geliştirme aşamasında dil öğretimi amacı güdülmemesi gibi faktörler, YZ'nin eğitimde etkin kullanımını sınırlandırabilmektedir.

Yabancılarla Türkçe öğretiminde, YZ kullanımının henüz yaygınlaşma aşamasında olduğu gözlemlenmektedir. Sarıgül'ün (2022: 114) de değindiği üzere Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine YZ temelli herhangi bir uygulama henüz bulunmamaktadır. Bu sebeple YZ temelli Türkçe öğretim uygulamalarının geliştirilmesine ve bu alanda çalışmalar yürütecek olanların desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla beraber Chat-GPT gibi sık kullanılan YZ destekli sohbet robotlarından öğretici ve öğrencilerin faydalanmaya başladığı söylenebilir.

Öte yandan bu teknolojinin Türkçe öğretimi hedefli uygulamalara aktarımıyla öğrenciler, YZ destekli araçlarla dil becerilerini geliştirme, konuşma pratiği yapma ve hatalarını anında görme gibi olanaklara sahip olacaktırlar. Aslan (2014: 22) YZ'ye sahip yabancı dil öğretimi robotlarının doğru telaffuz ve tonlama ile konuşmaya eşlik eden jest ve mimikler gibi temel iletişimsel özellikleri öğretebileceğini ifade etmektedir. COVID salgını ve yabancı dil öğretiminde dijitalleşmenin hızlanmasıyla hâlihazırda İngilizce öğretiminde bu robotlar işlevsel şekilde kullanılmaktadır. Ancak Türkçe öğretimi için kullanıcıların erişimine açılmış YZ robotları kısıtlıdır. Akkaya ve Şengül (2023: 2994) de Türkçe sohbet robotlarının, çevrim içi ve etkileşimli Gökbilge ve içerisinde birden fazla dil seçeneği bulunduran dil öğrenme uygulamaları dışında çok fazla olmadığını ifade etmektedir.

Çamcı ve Karakaya (2020), Gökbilge uygulamasında eylemcil yüklemelerle oluşturulmuş tümceler zaman, kişi ve sayı uyumlarının karşılıklı konuşma içerisinde yabancı öğrencilere nasıl öğretilabileceği sorusu odağında doğal dil işleme tabanlı kodlamalar gerçekleştirmiş ve yabancı dil olarak Türkçe sohbet robotlarının kullanılabilirliği ile ilgili bir taslak çalışması sunmuşlardır. Mutlu (2020) Gökbilge'ye Türkçe kalıp sözleri kodlamış, araştırmasının sonucunda Gökbilge'nin kendisine verilen birçok kalıp sözü bildiği ve onları bağlam odaklı olarak kullanabildiği görülmüştür. Konuya öğretici cephesinden bakıldığında ise YZ teknolojileri, öğrencilere özel öğrenme içerikleri oluşturma, öğrencilerin ilerlemesini bireysel olarak takip etme ve sınıf ortamındaki öğrenme sürecini destekleme açı-

sından önemli bir destek sunmaktadır. Bu yargıyı destekler nitelikte Aycan (2024: 44) bireysel öğrenme sürecine yönelik bu katkının, beceri temelli etkinliklerde öğrencilerin sınıf ortamında farklı gerekçelerle gerçekleştirmekte zorlandığı çalışmalara alternatif bir model sunması açısından önemli olduğunu belirtmekte ve dahası YZ araçlarıyla kendi öğrenme hızına ve stiline uygun bir çalışma yürüten öğrencilerin derslerde eksik kalan bilgi düzeylerini artırmada önemli bir kazanım elde edeceklerini öne sürmektedir. Ancak yine de YZ teknolojilerinin dil öğretiminde pedagojik katkılarını ortaya koymak kadar bu süreçte karşılaşılan sınırlılıkların ve uygulama zorluklarının da ele alınmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma yabancı dil olarak Türkçe öğreten uzmanların YZ uygulamalarına ilişkin görüşlerini ele almaktadır. Araştırmanın amacı ise Türkiye ve yurt dışındaki Türkçe öğreticilerinin, YZ teknolojilerinin dil öğretimindeki yeri ve etkinliği hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır. Akademisyenlerin YZ'yi hangi amaçlarla kullandıkları, dil öğretim süreçlerine entegrasyon konusunda karşılaştıkları zorluklar ve bu teknolojilerin öğrencilerin dil becerileri üzerindeki etkilerine dair deneyimleri araştırmanın temel sorularını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler, öğreticilerin YZ teknolojilerini nasıl değerlendirdiklerini ve bu teknolojilerden hangi yönleriyle yararlandıklarını ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırmanın, yabancılara Türkçe öğretiminde YZ'nin rolü hakkında ayrıntılı bir tablo sunarak uygulamaların eğitimde nasıl daha etkin bir şekilde kullanılabileceğine dair yeni perspektifler geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Günümüzde eğitimde dijitalleşme süreci hızla devam ederken, bu çalışmanın sonuçlarının yalnızca yabancılara Türkçe öğretimi alanına değil, aynı zamanda yapay zekânın dil öğretimindeki etkinliğine yönelik gelecekte yapılacak araştırmalara da rehberlik edeceği düşünülmektedir.

Araştırmanın temel problemi “Yabancılara Türkçe öğretiminde YZ teknolojilerinin kullanımına yönelik öğretici görüşleri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu bağlamda hazırlanan araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

1. Öğreticilerin derslerde YZ araçlarından yararlanma durumları nedir ve hangi araçlardan yararlanmaktadırlar?

2. Öğreticiler YZ araçlarından derslerde nasıl ve ne amaçla yararlanmaktadır?
3. Öğreticiler yabancılar Türkçe öğretiminde YZ araçları ile hangi beceri ve yeterliklerin geliştirilebileceğini düşünmektedir?
4. Yabancılar Türkçe öğretiminde YZ araçlarının öğretmenlerin iş yüküne etkisi hakkındaki görüşlerinin dağılımı nedir ve öğretmenler bu araçların öğreticinin iş yükünü hangi yönlerden etkileyeceğini düşünmektedir?
5. Öğreticiler YZ araçlarının öğrenci motivasyonuna etkilerini nasıl değerlendirmektedir?
6. Öğreticiler YZ araçlarının öğrencilerin geri bildirim alma sürecini hangi yönlerden kolaylaştırabileceğini düşünmektedir?
7. Öğreticiler YZ araçlarının öğrencilerin hata yapma korkusunu azaltabileceği hususunda neler düşünmektedir?

YZ'nin dil öğretimindeki kullanımı, çağdaş eğitimin önemli bir araştırma alanı hâline gelmiştir. Ancak, bu alandaki literatür incelendiğinde, özellikle yabancılar Türkçe öğretimi bağlamında sınırlı sayıda çalışmanın bulunması dikkat çekmektedir. Bu durum, mevcut çalışmanın literatüre katkı sağlama ve özgün bir boşluğu doldurma potansiyelini artırmaktadır. Araştırma, yapay zekâ tabanlı araç ve uygulamaların yabancılar Türkçe öğretimindeki etkilerini öğretici perspektifinden ele alarak hem teorik hem de uygulamalı düzeyde yeni ve önemli bulgular sunmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda çalışma, Türkçe öğretimi alanında yenilikçi bir yaklaşım sunmakla kalmayıp aynı zamanda yapay zekâ teknolojilerinin eğitimdeki rolüne dair genel tartışmalara da katkıda bulunacaktır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, YZ teknolojilerinin dil öğretiminde nasıl kullanıldığını, araçların dil öğretiminde kullanımının olumlu yönlerini ve sınırlıklarını belirlemeyi amaçlayan nitel bir araştırmadır. “Nitel araştırma, bir sahanın ya da sosyal hayatın bir kesitiyle uzun süreli ve yoğun bir etkileşim süreci ile birlikte gerçekleştirilir. Sözü edilen süreçler bireylerin, grupların, toplumların ve örgütlerin gündelik hayatlarını yansıtmaktadır” (Miles ve Huberman, 2016, s. 6). Yıldırım ve Şimşek'e (2018: 41) göre de “Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi

ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir.”

Araştırma nitel açıdan yabancılara Türkçe öğretmenlerin öğretim süreçlerinde yapay zekâ kullanımına yönelik bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması “nasıl ve niçin sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinlemesine incelemeye olanak veren araştırma yöntemidir” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 289).

Öğretici görüşlerini incelemek ve çalışmayı amacına uygun şekilde yapılandırmak için betimsel analiz ve içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmada çeşitli sorularla YZ araçlarının dil öğretimi süreçlerine etkileri, ders içeriklerine entegre edilme süreçleri ve YZ kullanımıyla ilişkili zorluklar kapsamlı bir biçimde analiz edilmiştir. Çalışmanın bir diğer amacı, elde edilen bulgular doğrultusunda dil öğretiminde YZ’nin etkin kullanılabilmesi için öneriler sunmaktır. Bu kapsamda, öğretmenlerin deneyimlerinden hareketle YZ destekli dil öğretiminin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 55 öğreticiden oluşmaktadır. Bu öğretmenlerin demografik bilgileri detaylı bir şekilde Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubunun özellikleri

Değişkenler	N	%
Cinsiyet	Kadın	30
	Erkek	25
Yaş	21-25	2
	26-30	7
	31-35	17
	36-40	19
	41-50	8
	50+	2
Eğitim	Lisans	4
	Yüksek lisans	18
	Doktora	33
Lisans mezuniyeti	Türk Dili ve Edebiyatı	22
	Türkçe Eğitimi	22
	Çağdaş Türk Lehçeleri	4
	Dil Bilimi	2
	Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi	3
	İngilizce Öğretmenliği	2

Akademik unvan	Profesör	1	1,8
	Doçent	8	14,5
	Dr. Öğr. Üyesi	4	7,3
	Öğr. Gör. Dr.	14	25,5
	Öğr. Gör.	18	32,7
	Uzman	4	7,3
	Uzman Yrd.	5	9,1
	Öğretmen	1	1,8
Mesleki tecrübe	1-2 yıl	5	9,1
	3-4 yıl	13	23,6
	5-6 yıl	8	14,5
	7-8 yıl	5	9,1
	9-10 yıl	4	7,3
	10+	20	36,4
Sertifika durumu	Evet	49	89,1
	Hayır	6	10,9
Sertifikanın alındığı kurum	Yunus Emre Enstitüsü	15	30,6
	Devlet üniversitesi	32	65,4
	Vakıf üniversitesi	2	4

Çalışma grubunu oluşturan 55 öğreticinin %54,5'i (n=30) kadın, %45,5'i (n=25) erkektir. Öğreticilerin yaş dağılımları incelendiğinde katılımcıların %3,6'sının (n=2) 21-25, %12,7'sinin (n=7) 26-30, %30,9'unun (n=17) 31-35, %34,5'inin (n=19) 36-40, %14,5'inin (n=8) 41-50 yaş aralığında; %3,6'sının (n=2) ise 50 yaşın üzerinde olduğu görülmüştür.

Katılımcıların %7,3'ü (n=4) lisans, %32,7'si (n=18) yüksek lisans ve %60'ı (n=33) doktora mezunudur. Lisans mezuniyet alanları incelendiğinde %40'ının (n=22) Türk Dili ve Edebiyatı, %40'ının (n=22) Türkçe Eğitimi, %7,3'ünün (n=4) Çağdaş Türk Lehçeleri, %3,6'sının (n=2) Dil Bilimi, %5,5'inin (n=3) Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, %3,6'sının (n=2) ise İngilizce Öğretmenliği bölümlerinden mezun oldukları tespit edilmiştir.

Katılımcıların %1,8'i (n=1) profesör, %14,5'i (n=8) doçent, %7,3'ü (n=4) doktor öğretim üyesi, %25,5'i (n=14) öğretim görevlisi doktor, %32,7'si (n=14) öğretim görevlisi, %7,3'ü (n=4) uzman, %9,1'i (n=5) uzman yardımcısı, %1,8'i (n=1) ise öğretmendir.

Mesleki tecrübe dağılımlarına bakıldığında, %9,1'inin (n=5) 1-2 yıllık, %23,6'sının (n=13) 3-4 yıllık, %14,5'inin (n=8) 5-6 yıllık, %9,1'inin (n=5) 7-8 yıllık ve %7,3'ünün (n=4) 9-10 yıllık deneyime sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin %36,4'ü (n=20) 10 yıldan fazla süredir bu alanda çalışmaktadır. Bu veriler, öğretmenlerin büyük bir kısmının orta ve ileri düzey mesleki deneyime sahip olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların %89,1'i (n=49) yabancılara Türkçe öğretimi sertifikasına sahipken %10,9'u (n=6) ise bu sertifikaya sahip değildir. Katılımcıların %30,6'sı (n=15) sertifikasını Yunus Emre Enstitüsü, %65,4'ü (n=32) herhangi bir devlet üniversitesine bağlı Türkçe öğretim merkezi, %4'ü (n=2) ise herhangi bir vakıf üniversitesine bağlı Türkçe öğretim merkezinin düzenlediği sertifika programından almıştır.

1.1. Veri Toplama Araçları

Çalışmada öğretici görüşlerini toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan form, yabancılara Türkçe öğretimi alanında görev yapan üç uzmana sunulmuş, uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak forma son şekli verilmiştir. Formun ilk bölümünde katılımcılara, çalışma grubunun demografik özelliklerini belirlemeye yönelik “kişisel bilgiler” ile ilgili sorular yöneltilmiştir. İkinci bölümde ise “yabancılara Türkçe öğretimi” alanında YZ kullanımına ilişkin öğretici görüşlerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

1.2. Verilerin Toplanması

Yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verildikten sonra Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan “Etik Komisyon İzni” alınmış ve veri toplama aşamasına geçilmiştir. Hem Türkiye’de hem de yurt dışında görev yapan uzmanlardan veri toplanacağı için yarı yapılandırılmış görüşme formu “Google Formlar” aracılığıyla elektronik ortama aktarılmıştır. Daha sonra elektronik görüşme formu yabancılara Türkçe öğretimi alanında görev yapan öğretmenlere gönderilmiş, formların tamamlanması için katılımcılara iki hafta süre tanınmıştır. İki haftalık sürenin ardından veri toplama aşaması sonlandırılmıştır.

1.3. Verilerin Analizi

Nitel araştırma modeline göre desenlenen çalışmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz ve içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Betimsel analizde “elde edilen veriler daha önce belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 239).

Betimsel analizde işlenen veriler, içerik analizinde derinlemesine ele alınmıştır. İçerik analizi, bir metindeki belirli sözcük veya ifadelerin, belirli kurallara dayalı olarak daha küçük kategorilere ayrılıp özetlendiği, sistematik ve tekrar edilebilir bir tekniktir. Bu yöntem, bir mesajın belli özelliklerini nesnel ve düzenli bir şekilde tespit ederek bu özelliklere dair çıkarımlar yapmayı amaçlar. İçerik analizinden elde edilen veriler genellikle frekans ve yüzde değerleri kullanılarak yorumlanır (Büyüköztürk vd., 2016).

İçerik analizi tekniği verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarından oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 243). Elde edilen veriler, içerik analizi aşamaları doğrultusunda çözümlenmiştir. Çalışmada, katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntı yapılırken bireylerin isimleri kullanılmamış, öğretmenler “Ö1, Ö2, Ö3” şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplardan yola çıkılarak temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Elde edilen veriler belirlenen temalara göre düzenlendikten sonra bulgulara ulaşılmıştır.

1.4. Etik Kurallara Uygunluk

Araştırmanın hazırlanması sırasında bilimsel ve etik kurallara uyulmuş, diğer eserlerden yararlanılması durumunda ilgili metne atıf yapılmış, veriler bozulmamış ve değiştirilmemiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanıldığı için “Etik Komisyon İzni” alınması gerekmiştir. Araştırma Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 19.11.2024 tarihli toplantıda 22 numaralı kararla bilimsel açıdan etik ilkelere uygun bulunmuştur.

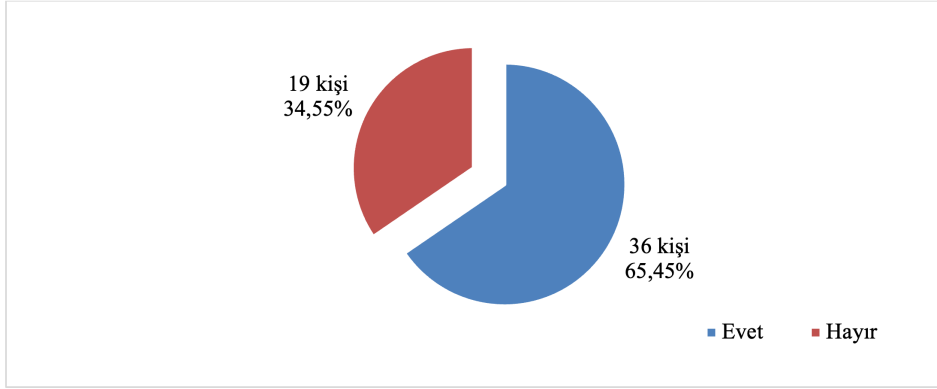
2. Bulgular

Çalışma kapsamında elde edilen veriler, tema ve alt temalar altında sınıflandırılarak analiz edilmiş, öğretmenlerin verdikleri yanıtlar doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur.

3.1. Öğreticilerin YZ Araçlarından Yararlanma Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcılara öncelikle derslerinde YZ araçlarını kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Elde edilen bulguların daha iyi anlaşılabilmesi için öğretmenlerin derslerde YZ araçlarından yararlanma du-

rumlarını görselleştiren bir grafik aşağıda sunulmuştur.

Grafik 1. Öğreticilerin YZ'den yararlanma durumları

Grafik 1'e göre öğretmenlerin %65,45'i (n=36) Türkçe öğretmek için YZ araçlarından yararlandığını, %34,55'i (n=19) ise bu araçlardan faydalanmadığını ifade etmiştir. Öğreticilerin %35'e yakınının YZ araçlarını kullanmama nedenlerinin başında bu araçlar hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmamalarının yer aldığı düşünülmektedir. Hizmet içi eğitim ve sertifika programlarına YZ araçları hakkında öğretmenleri bilgilendirici dersler eklenmesi durumunda %35'in daha da gerileyeceği tahmin edilmektedir.

“Derslerinizde YZ araçlarını kullanıyor musunuz?” sorusuna “evet” cevabını veren 36 öğreticiye ders süreçlerinde hangi araçlardan yararlandıkları sorulmuş, 36 katılımcı bu soruya 54 farklı cevap vermiştir. Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Ders süreçlerinde kullanılan YZ araçları

Araç	N	%
ChatGPT	19	52,8
Gemini	4	11,1
Canva	3	8,3
Duolingo	3	8,3
Talkpal	3	8,3
Deepl	2	5,6
Grammarly	2	5,6
Kahoot	2	5,6
Abacus ai	1	2,8
Adobe sense	1	2,8
Babbel	1	2,8
Copilot ai	1	2,8
Edufy	1	2,8

Heygen ai	1	2,8
H5P	1	2,8
Kling ai	1	2,8
Microsoft ai	1	2,8
Murf	1	2,8
Opera ai	1	2,8
Pictory	1	2,8
Quillbot	1	2,8
Quizlet	1	2,8
Wordwall	1	2,8
Yandex	1	2,8

Tablo 2’de ders süreçlerinde kullanılan YZ araçlarının dağılımı verilmiştir. Bulgulara göre eğitim-öğretim süreçlerinde YZ araçlarını kullanan 36 öğreticinin %52,8’i ChatGPT’yi tercih etmektedir. Bu oran, ChatGPT’nin dil öğrenme ve öğretme süreçlerinde sağladığı esneklik ve işlevselliğin diğer araçlara göre daha fazla benimsendiğini göstermektedir. ChatGPT’yi %11,1 ile Gemini, %8,3 ile Canva, Duolingo ve Talkpal takip etmektedir. Bu araçlar, özellikle görsel materyal hazırlama ve dil öğrenimini destekleme konularında popüler olmuştur. DeepL, Grammarly ve Kahoot ise %5,6 oranında kullanılmış, daha sınırlı bir kullanıcı kitlesine ulaşmıştır. Abacus AI, Adobe Sense, Babbel ve Quillbot gibi diğer araçlar %2,8 ile daha az sıklıkla tercih edilmiştir.

Tabloda yer alan YZ araçları, eğitimde farklı işlevler sunmaktadır. ChatGPT, dil öğrenimi ve yazma süreçlerinde bireylere metin tabanlı öğrenme imkânı vermektedir. Gemini ve Duolingo dil öğreniminde interaktif ve kişiselleştirilmiş çözümler sağlamaktadır. Canva, görsel materyal hazırlamada kullanılırken Talkpal konuşma pratiği için tercih edilmektedir. DeepL kullanıcılara çeviri hizmeti vermekte, Grammarly dil bilgisi kurallarını ve yazma çalışmalarını kontrol etmeyi sağlamaktadır. Kahoot, öğrencilere oyun tabanlı öğrenme araçlarıyla etkileşimli ders yapma imkânı vermektedir. Quillbot, YZ ile bir metni başka kelimelerle ifade etmekte ve yeniden yazmaktadır. Wordwall’da öğretmenler oyun temelli aktiviteler tasarlayabilmektedir. Quizlet uygulamasında ise dijital kartlarla dil öğrenme imkânı vardır. Bu araçlar hem öğrencilerin dil becerilerini geliştirme hem de ders içeriklerini zenginleştirme süreçlerinde öğretmenlerin farklı ihtiyaçlarına cevap vermektedir.

Tablodaki dağılım öğretmenlerin YZ araçlarını seçimlerinde; kullanım kolaylığı, erişilebilirlik ve pedagojik fayda gibi faktörlerin belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin tercih ettiği araçların çe-

şitliliği, YZ uygulamalarının farklı ihtiyaçlara yanıt verebildiğini ve bu nedenle geniş bir kullanıcı kitlesine hitap ettiğini göstermektedir. Bununla birlikte, daha az kullanılan araçların tanıtımının yapılması ve potansiyel katkılarının vurgulanması, YZ teknolojilerinin eğitim süreçlerindeki kullanımını daha da yaygınlaştıracaktır.

3.2. Öğreticilerin YZ Araçlarından Nasıl ve Ne Amaçla Yararlandığına İlişkin Bulgular

Dil öğretiminde yapay zekâdan yararlandıklarını söyleyen 36 öğreticiye YZ araçlarından derslerde nasıl ve ne amaçla yararlandıkları sorulmuştur. Soruya dair öğretici görüşleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Türkçe öğreticilerinin YZ araçlarından yararlanma amaçları

Temalar	Alt temalar	f	%
Materyal tasarlamak	- Eğitim materyallerini düzenlemek	12	33,3
	- Dört beceriyi kapsayan metin, ses ve hatta görüntü dosyaları oluşturmak	6	16,6
	- Etkileşimli içerikler hazırlamak	4	11,1
	- Görev odaklı ürünler ortaya çıkarmak	4	11,1
	- Telif sorunu yaşamadan ücretsiz etkili görseller hazırlamak	4	11,1
	- Gerçek yaşamla ilişkili otantik görevler oluşturmak	3	8,3
Okuma becerisini geliştirmek	- Sözcük yazımını kolaylaştırmak	3	8,3
	- Metinleri düzeylere göre yapılandırmak	3	8,3
Dinleme becerisini geliştirmek	- Okuma metinlerini dinleme metinlerine çevirmede seslendirme desteği almak	2	5,5
	- Öğrenici seviyesine uygun dinleme metinleri oluşturmak	5	13,8
Konuşma becerisini geliştirmek	- Konu ve tür seçildiğinde şarkı hazırlamak	1	2,7
	- Sohbet özelliği ile öğrencilerin pratik yapmalarını sağlamak	7	19,4
	- Örnek seslendirme çalışmalarında yararlanmak	2	5,5
	- Sınıf içinde yaptırılan konuşmanın kaydını alıp transkriptini incelemek, hatalar belirlendikten sonra öğrenciye konuşmayı tekrar ettirmek	2	5,5
Yazma becerisini geliştirmek	- Sanal senaryolarla öğrencilere konuşma pratiği yaptırmak	1	2,7
	- Öğrencilerin kendi yazılarını değerlendirme ve yanlışlarını bulmalarını sağlamak için kullanmak	3	8,3
	- Öğrencilerin yazma ödevlerine dönüt vermek için kullanmak	1	2,7
Dil bilgisi kuralları ve sözcük öğretimini kolaylaştırmak	- Kelime kartları, eşleştirme oyunları, boşluk doldurma gibi etkileşimli egzersizlerle öğrencilerin Türkçe dil bilgisi kuralları yeterliliğini ve sözcük bilgisini geliştirmek	6	16,6
	- Dil bilgisi testi hazırlamak	5	13,8
	- Çevrede olması gereken tüm nesneleri listeleterek görselleştirmek	4	11,1
	- Yeni sözcükleri kavratmak	3	8,3
Ölçme ve değerlendirme sürecinde yararlanmak	- Dil becerilerini ölçmek ve değerlendirmek	5	13,8
	- Öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirme, gelişimlerini takip etmelerini sağlamak	4	11,1
	- Sözcükte anlam testi oluşturmak	2	5,5

Derste	- Eğitim öğretim sürecini daha etkin hâle getirmek	4	11,1
motivasyonu	- Eğlenceli ders içerikleri hazırlamak	2	5,5
sağlamak	- Öğrenciye güncel bir öğretim ortamı sağlamak	1	2,7
Olumsuz	- Öğrenci düşünmek için çaba harcamaz, hazır bilgiyi kullanır.	1	2,7
düşünceler	- Öğrenciyi pasifleştirir.	1	2,7
	- Temel düzeylerde asla kullanılmamalı.	1	2,7

Öğreticilerin YZ araçlarından derslerde nasıl ve ne amaçla yararlandıklarına dair görüşlerin tema ve alt temalar hâlinde paylaşıldığı Tablo 3'e göre öğretmenler bu araçlardan genellikle etkileşimli içerikler sunan materyaller geliştirmek ve metin, görüntü hatta ses dosyaları oluşturmak için yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu husustaki katılımcı görüşleri şöyledir:

- Ö1: “Özellikle metin kullanımında yaratıcı metinler ve metin altı soruları hazırlaması, metin değiştirimi yapabilmesi nedeniyle materyal hazırlığında; sınav sorusu hazırlamada ve ders planı hazırlama konusunda organizasyon aşamalarında yararlanılabilir. Ayrıca telif sorunu yaşamadan ücretsiz ve güzel görseller hazırlıyor, kendi materyallerimde hep kullanıyorum. Konu ve tür seçildiğinde şarkı hazırlayan yapay zekâ formatlı siteler var. Eğlenceli ders içerikleri hazırlanabilir. Öğrenciler Türkçe yazma hatalarını düzeltmesini isteyebilir (başka diller için kendim kullanıyorum), dil bilgisi konuları hakkında işlevleri sorabilir.”
- Ö18: “ChatGPT ile Yabancılar Türkçe öğretiminde gramer konu tekrarları ve kelime öğrenimi/öğretimi gibi klasik yöntemlerin dışında istenilen bir tema çerçevesinde dört beceriyi kapsayan metin, ses ve hatta görüntü dosyaları oluşturulabilir. Örneğin A1 düzeyi kelime öğretiminde bir sınıfta olması gereken tüm nesneler listelenerek yapay zekâdan resimlendirmesi istenilebilir.”

Materyal tasarlamadan sonra öğretmenler özellikle öğrencilerin dil becerilerini (okuma, yazma, konuşma, dinleme) geliştirmek için YZ araçlarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Özellikle okuma metinlerinin düzeye göre şekillendirilmesinde, konu ve türe göre şarkı oluşturulmasında, ortamda öğretici olmaksızın da öğrencilere konuşma pratiği yapma şansı tanınmasında, öğrencilerin yazma ödevlerine kolaylıkla uzaktan dönüt verilmesinde YZ araçlarından yararlanan öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

- Ö3: “Ben genellikle metin sadeleştirme amaçlı kullanıyorum, bir de öğrencilerime nasıl kullanabileceklerini anlatıyorum.”
- Ö19: “Yazma ve konuşma becerileri için metin oluşturması istenebilir. Oluşturulan metinler farklı dijital araçlar sayesinde dinleme becerisi için de kullanılabilir.”
- Ö40: “Yazma konusunda öğrencinin mevcut birikiminin eksik ve yanlışlarını

test etmemizi sağlar. Öğrenici derste anlamadığı dil bilgisi konularını bu araçla tamamlayabilir veya tekrar edebilir. Dinleme ve sesleri doğru çıkarma hususunda pratik bir araç olarak kullanılabilir. Sanal senaryolarla konuşma pratiği yapılabilir. Öğrenici seviyesine uygun okuma metinleri bulması sağlanabilir.”

Ayrıca öğreticiler dil bilgisi kuralları ve sözcük öğretimi sürecini kolaylaştırmak, ölçme ve değerlendirme sürecini zenginleştirmek ve öğrencilerin derse yönelik motivasyonlarını arttırmak için de YZ araçlarından yararlandıklarını belirtmişlerdir:

Ö26: “Bu uygulamalar, yapay zekâ algoritmaları sayesinde öğrencilerin ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına uygun içerikler sunabilir. Öğrenciler kelime kartları, eşleştirme oyunları, boşluk doldurma gibi etkileşimli egzersizlerle Türkçe kelime ve dil bilgisi becerilerini geliştirebilir.”

Ö30: “Etkinlik ve metin tasarlamada, dil bilgisi öğretiminde, metin oluşturmada, dil becerilerini desteklemede kullanabiliriz.” Ö32: “Seviye gruplarına göre okuma ve dinleme metinlerinin oluşturulmasında yapay zekâ platformları oldukça faydalı olabilir. İçerik ve ölçülmek istenen seviye belirtilerek yapay zekâdan uygun metin ve/veya ölçme değerlendirme soruları üretmesi istenebilir. Aynı zamanda yapay zekâ programlarının sohbet özelliği ile öğrencilerin pratik yapmaları sağlanabilir.”

Az sayıdaki öğretici ise YZ araçlarının yabancılara Türkçe öğretimi sürecine katılmasının birtakım olumsuzluklara yol açacağı görüşünü savunmaktadır. Bu öğreticilere göre YZ araçları öğrencileri pasif bir duruma getirecek, öğrenciler düşünmek ve üretmek için çaba harcamayı bırakacak ve hazır bilgiye odaklanacaktır. Dolayısıyla bu kişiler “özellikle temel düzeyde bu araçlardan yararlanılmamalı, ancak ileri düzeyde bu araçlar öğretim sürecine dâhil edilmelidir” görüşünü savunmaktadırlar.

K20 kodlu öğretici yapay zekânın dil öğrenme sürecini daha etkili, verimli ve eğlenceli hâle getirdiğini; ancak aynı zamanda öğrenciyi pasifleştirdiğini, öğrencinin düşünmek için çaba harcamadığını, hazır bilgiyi kullandığını düşünmektedir. Aynı katılımcı yapay zekânın;

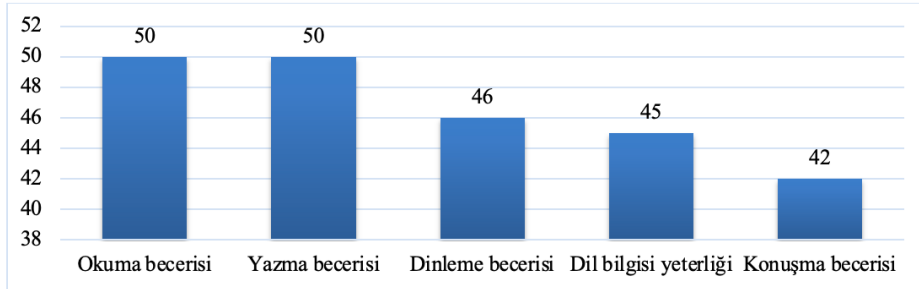
- Özellikle telaffuz, dil bilgisi, okuma ve dinleme becerilerini geliştirme,
- Oyunlaştırma teknikleri ile öğrenme sürecini daha verimli ve dikkat çekici hâle getirme,

- Diyaloglar oluşturarak öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirme,
- Dil bilgisi becerisini mekanik tekrarlarla geliştirme,
- Dil bilgisi hatalarını ve yazım yanlışlarını öğretmene ihtiyaç duymadan tespit etme gibi alanlarda da kullanılabileceğini ifade etmektedir.

Tüm görüşler incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir bölümünün YZ araçlarından çeşitli amaçlarla ve sıklıkla yararlandığı görülmektedir. Özellikle öğreticinin bulunmadığı ortamda da öğrencilerin bu araçlardan yararlanarak Türkçe becerilerini geliştirme imkânına sahip olması önemli bir avantaj olarak ortaya çıkmaktadır. YZ teknolojisinin özellikle dil öğretim ortamlarında giderek daha da etkin duruma geleceği ve kullanıldığı alanların da farklılaşacağı düşünülmektedir.

3.3. Dil Becerisi ve Yeterliklerin Geliştirilmesi Hakkındaki Görüşlere İlişkin Bulgular

Öğreticilerin birden fazla yanıt seçebildiği, YZ araçları ile hangi beceri ve yeterliklerin geliştirilebileceğine dair bulgular Grafik 2’de paylaşılmıştır.

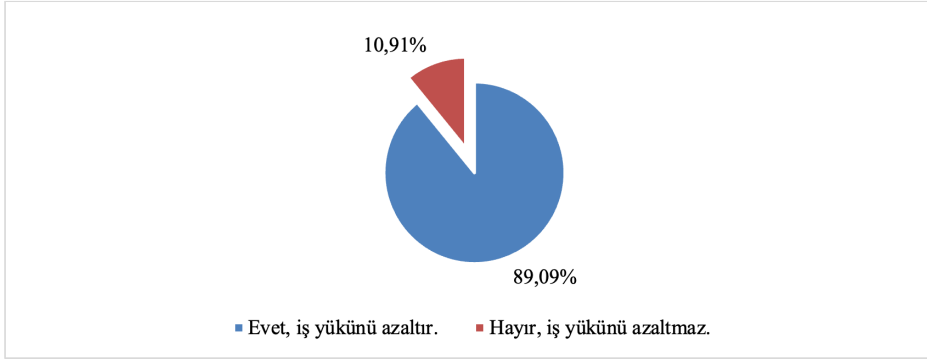

Grafik 2. YZ araçları ile geliştirilebilecek beceri ve yeterliklerin dağılımı

Grafik 2’ye göre öğretmenlerin %90,9’u (n=50) okuma, yine aynı oranda yazma, %83,6’sı (n=46) dinleme ve %76,4’ü (n=42) de konuşma becerilerinin YZ araçları ile geliştirilebileceğini belirtmektedir. Ayrıca katılımcıların %81,8’i (n=45) de öğrencilerin dil bilgisi yeterliklerinin yine YZ araçları ile geliştirilebileceğini düşünmektedir. Daha alt oranlarda ise sözcük öğretimi, kültür tanıtımı, iletişimde jest ve mimiklerin aktarımı gibi kazanımlar yer almaktadır. Dil becerileri arasında okuma ve yazmanın öne çıktığı görülmektedir. Mevcut YZ araçlarından en sık kullanılanların okuma ve yazma becerisinin geliştirilmesine uygun olması bu duruma bir gerekçe olabilir. En çok tercih edilen YZ aracı olan ChatGPT’nin ücretsiz versiyonunda sesli konuşma özelliğinin aktif olmaması da dinleme ve konuşma becerilerinin geride kalma sebebini açıklar niteliktedir.

3.4. YZ Araçlarının İş Yüküne Etkisi Hakkındaki Öğretici Görüşlerine İlişkin Bulgular

YZ araçlarının öğretmenlerin iş yükünü azaltıp azaltmadığına dair öğretici görüşlerinin dağılımı Grafik 3'te yer almaktadır.

Grafik 3. YZ araçlarının öğretmenlerin iş yüküne etkisi

Grafik 3'e göre öğretmenlerin %89,09'u (n=49) YZ araçlarının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin iş yükünü hafifleteceğini düşünürken %10,91'i (n=6) ise bu araçların öğretmenlerin iş yükünü azaltmayacağını düşünmektedir. Öğreticilerin YZ araçlarının iş yüklerine hangi açılardan etki edebileceğine dair görüşleri ayrıntılı olarak Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. YZ araçlarının öğretici iş yükünü etkileme özellikleri

Tema	Alt tema	f	%
Derse hazırlıkta öğreticinin yükünü hafifletir.	- Derse hazırlık sürecini destekler.	15	27,3
	- Materyal hazırlama kısmında öğretmenlerin ciddi bir iş yükünü alırlar.	13	23,6
	- İçerik üretiminde yardımcı olur.	9	16,4
	- Yeni fikirleri çeşitlendirir, içerik üretimini kolaylaştırır.	9	16,4
	- Hızlı ve çeşitlendirilmiş içerikler üretilmesine destek olur.	7	12,7
	- Öğretime yardımcı, eğitim materyalleri hazırlamada hızlı ve etkindir.	4	7,3
	- Öğrencilerin sosyokültürel farklılıklarını analiz etmede faydalı olur.	2	3,6
	- Öğretici örnek olarak bir materyali daha kısa ve az maliyetle hazırlar. Başka bir zaman kullanmak istediğinde aynen veya uyarlayarak kullanır.	2	3,6
	- Öğretimin planlanmasına dair katkı sağlar.	2	3,6
	- Bütçe engeline takılmadan üretime geçmek mümkün olur.	1	1,8
	- Etkinlikler kısmında öğreticiye destek olur.	6	10,9
	- Okuma ve konuşma etkinlikleri iş yükü azalır.	6	10,9
	- Öğreticiye ödev kontrolünde ve dönüt vermede kolaylık sağlar.	5	9,1

Ders esnasında öğreticinin yükünü hafifletir.	- Süreci kısaltabilir, öğretici ve öğrenciye zaman sağlar.	5	9,1
	- Öğrenciye özel, öğretme yöntemleri geliştirir.	3	5,4
	- Öğreticinin zamanı daha verimli kullanmasına katkı sunar.	3	5,4
	- Anlatılan konunun pekiştirilmesinde öğretmenin işini kolaylaştırır çünkü hazır materyaller sunar.	2	3,6
	- Öğretici için bir asistan gibi çalışır.	2	3,6
	- Öğreticinin iş yükünü özellikle farklı becerilere, duylara hitap etmede ve öğrencileri derse motive etmede azaltır.	2	3,6
	- Özellikle metin oluşturma ve dil bilgisi etkinlikleri tasarlamada öğreticinin iş yükünü azaltır.	2	3,6
	- Hemen düzeltme ya da dönütte bulunma farkıyla bir öğreticinin yetişemediği alanları çok rahat kapatır.	1	1,8
	- Özellikle kelime öğretimi ve öğrencileri cümle kurmaya yönlendirmede kullanılır.	1	1,8
	- Platformlar sayesinde öğreticiler rahatlıkla her seviyeye uygun metin ve sorular oluşturur.	1	1,8
Ders sonrası süreçte öğreticinin yerini alabilir.	- Sınıf düzeyi ve bireysel öğrenme süreçlerini analiz ederek yeni stratejiler ortaya konulması yönünde etkili olur.	1	1,8
	- Yüksek seviyelerde karşılıklı konuşma becerisine destek olur.	1	1,8
	- Yazma ödevlerine verebilecek dönütler için çok kullanışlıdır.	4	7,3
	- Kendi kendine öğrenme imkânlarını öğrenciye daha çok sunar.	3	5,4
	- Öğrenciler ders dışında bu araçları kullanarak dil becerilerini geliştirirler.	3	5,4
	- Öğrencinin hatalarını öğretici olmadan bulabilmesinde öğrenciye yardımcı olur.	3	5,4
	- Anlık çeviriler yapabilmesi nedeniyle öğrencilere kolaylık sağlar.	2	3,6
	- Özellikle değerlendirme, takip ve bireyselleştirilmiş eğitim gibi zaman alan süreçlerde öğreticinin yükünü hafifletir.	2	3,6
	- Öğrenciler istenilen yer ve zamanda öğrenme ihtiyaçlarını giderirler.	1	1,8
	- Sınav geliştirmede çok büyük zamandan ve maddi ihtiyaçtan tasarruf sağlar.	8	14,5
Ölçme ve değerlendirme sürecinde öğreticinin yükünü hafifletir.	- Yazma ve konuşma sınavlarının değerlendirme süreçlerinde hata karışma ihtimalini düşürerek daha hızlı ve objektif sonuçlar elde etmekte kullanılır.	5	9,1
	- Öğreticinin kontrolünde bütün sınavlar YZ aracılığıyla yapılabilir, değerlendirilebilir ve öğrencilere bireysel dönütler verilebilir.	2	3,6
	- YZ algoritmaları, ödevleri ve sınavları otomatik olarak değerlendirebilir ve öğreticilerin bu işlemleri yapmak için harcadığı zamanı azaltabilir.	2	3,6
	- YZ araçları %100 doğru yanıtlar vermeyebilir ve öğreticinin bu durumlarda hâlâ rehberliğini sürdürmesi gerekir.	2	3,6
Ders içinde öğreticinin yükünü hafifletmez.	- Ders içi atmosferin yerini alamaz. Kültür aktarımı da yapıldığından bunu YZ ile vermek mümkün olmayabilir.	1	1,8

YZ araçlarının Türkçe öğreticilerinin iş yükünü ne yönde ve nasıl etkileyeceğine dair bulguların paylaşıldığı Tablo 4'te öğretmenler özellikle ders öncesinde materyal tasarlama ve içerik üretme aşamalarında bu araçların iş yüklerini hafifleteceğini düşünmektedirler. Bu hususa dair bazı öğretici görüşleri şunlardır:

Ö24: “Materyal üretme konusunda güdülenmiş bir öğreticinin materyal hazırlama süreçlerinde daha hızlı yol almasını sağlayabilir. Yazma ve konuşma sınavlarının değerlendirme süreçlerinde hata karışma ihtimalini düşürerek daha hızlı ve objektif sonuçlar elde etmekte kullanılabilir. Öğreticinin uzun vadede dil öğrenmedeki rolünü azaltabileceğini düşünüyorum. Yapay zekâ, “self learning” veya Türkçeleştirmeye çalışırsak kendi kendine öğrenme imkânlarını öğreniciye daha çok sunabilecektir. Öğreticilerin güncel teknolojiye uyum sağlama zaruretinin doğurarak uzmanlaşma ve kişisel gelişimlerine katkı sunabilir. Zaman içinde ders anlatıcı konumundaki öğreticiyi daha üretken olmaya teşvik edecektir.”

Ö42: “Yapay zekâ araçları, öğretmenlerin iş yükünü azaltmada ve dersleri daha verimli hâle getirmede oldukça önemli bir rol oynayabiliyor. Özellikle değerlendirme, takip ve bireyselleştirilmiş eğitim gibi zaman alan süreçlerde yapay zekâ öğretmenlerin yükünü hafifletiyor. Özel olarak bakıldığında yapay zekâ, öğretmenin geleneksel rollerinden bazılarını üstlenerek onu destekleyebiliyor. Öğretmenin rolünü daha çok bir rehber ve mentor olarak yeniden tanımlıyor. Örneğin, yapay zekâ araçları, konuşma ya da yazma performanslarına anında geri bildirim sağlayabiliyor. Bu sayede öğrenci, hatasını fark edip kendi kendine düzeltirken öğretmen zaman kazanıyor. Daha derin içeriklere ve kültürel nüanslara odaklanmak için fırsatı oluyor.”

Ders esnasında da öğreticiler YZ araçlarının iş yüklerini azaltacağını düşünümektedirler. Öyle ki YZ araçlarının özellikle dil becerileri etkinliklerinde, her seviyeye uygun metin üretmede, metin altı sorular oluşturmada, motivasyonu arttırmada, bireysel öğrenme süreçlerine göre içerik oluşturmada, ödev kontrollerinde, dil bilgisi etkinlikleri tasarlamada ve sözcük öğretirken dikkat çekici görseller sunmada öğreticilerin yükünü hafifleteceğine inanılmaktadır. Temaya ilişkin öğretici görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Ö35: “Öğretmenin materyal hazırlamada iş yükünü azaltacaktır. Böylece öğretici sınıf içinde daha aktif olabilir.” Ö30: “Özellikle metin oluşturma ve dil bilgisi etkinlikleri tasarlamada öğretmenin iş yükünü azaltıyor, zamandan tasarruf sağlıyor. Uzun bir süre daha öğretmene yardımcı bir araç olarak kullanılmaya devam edileceğini düşünüyorum. YZ araçlarının öğretmenin sınıftaki rolüne iyi bir destek niteliğinde olduğunu düşünüyorum.”

YZ araçları öğrencinin seviyesine, öğrenme hızına, güçlü ve zayıf yönlerine göre uyarlanabilen kişiselleştirilmiş öğrenme planları sunabilmektedir. Öğrenci, kendi öğrenme hızında ve ihtiyaçlarına uygun bir ortamda öğrenerek daha derin bir bilgi birikimi edinebilir ve süreç boyunca kendi gelişimini yakından takip edebilir. Bu da öğrenmeyi birey için daha anlamlı ve kalıcı kılar. Bu araçlar ders sonrası süreçte de öğreticinin yerini alarak hem bir açıdan öğrencilerin rolünü üstlenecek hem de öğrencilere kendi kendilerine öğrenme imkânı sunacaktır. YZ araçları, öğrencilere daha otonom olma konusunda destek vermektedir. Sınırları iyi çizilmiş bir talep oluşturdukları takdirde öğrenciler, bu araçlar sayesinde geliştirmek istedikleri dil becerisine yönelik çeşitli içeriklere ulaşabilmektedirler. Konuşma becerisini geliştirmek isteyen bir öğrenci doğrudan robotla iletişime geçebilmektedir. YZ araçları hem doğru dil bilgisi hem de sesletim kurallarını fark etmeleri açısından öğrencilere yol göstermektedir. Ayrıca öğrenciler, öğreticiye bağlı kalmadan yazılı dil performansları üzerine dönütler de alabilmektedir. Araçların özellikle değerlendirme, takip ve bireyselleştirilmiş eğitim gibi zaman alan süreçlerde öğreticinin yükünü hafifleteceğine inanılmaktadır. Temaya ilişkin bazı öğretici görüşleri şunlardır:

Ö4: “Öğrenciye geri bildirim verme hususunda öğrencilerin iş yükünü azaltabilir. Mevcut teknolojide öğrenci yapay zekâ ile dil öğreniminde kendi başına belirli bir noktaya gelebilir fakat öğreticinin rolü ortadan tamamen kalkar mı bu konuda şüpheliyim.” Ö11: “Ders esnasında yapay zekâ kullanımı yerine ders dışı süreçlerde kendi kendine öğrenmeye yönelik pratik çalışmalarda yapay zekâ araçlarının kullanılmasının daha faydalı olacağını düşünüyorum.”

Türkçe öğretiminin önemli basamaklarından olan ölçme ve değerlendirme sürecinde de öğrenciler YZ araçlarının öğrencilerin yükünü hafifleteceğini düşünmektedirler. YZ algoritmaları, ödevleri ve sınavları otomatik olarak değerlendirme özelliğine sahiptirler, böylelikle öğrencilerin bu işlemleri yapmak için harcadığı zamanı da azaltmaktadırlar. Bazı öğretici görüşleri şöyledir:

Ö25: “Öğretici baştan sona hazırlayacağı materyal ya da ölçme değerlendirme aracını veya bir metni yapay zekâyâ öğretirek tamamını ya da geri kalan kısmını ondan isteyebilir. Dolayısıyla öğretici uzun zaman içerisinde yapacağı bir işi daha kısa sürede yapabilir.” Ö26: “Yapay zekâ algoritmaları, ödevleri ve sınavları otomatik olarak değerlendire-

bilir ve öğretmenlerin bu işlemleri yapmak için harcadığı zamanı azaltabilir.”

Az sayıda öğretici ise ders içi atmosferi yaratmada YZ araçlarının yetersiz kalacağı, kültür aktarımını etkili bir şekilde yapamayacağı ve bazı sorular karşısında öğrencilere kesin ve net yanıtlar veremeyeceği için bu araçların öğreticinin ders yükünü hafifletmeyeceğini savunmaktadır. Bu konudaki öğretici görüşlerinden bazıları şunlardır:

Ö21: “Yapay zekâ araçlarının henüz o aşamaya geldiğini düşünmüyorum.” Ö48: “Daha çok yeni bir teknoloji. İş yükünü azaltacağını şu anda düşünmüyorum. Ama dil öğrenenler için çok daha fazla kolaylaştırıcı olacağını düşünüyorum.”

Öğretici görüşleri incelendiğinde öğreticilerin büyük bir bölümü YZ araçlarının öğreticilerin ders öncesi, ders sırası ve ders sonrasında kendi yüklerini hafifleteceğini düşünmektedir. Ayrıca bu araçların kendi kendine öğrenme sürecini desteklediği için öğrencilerin de yükünü azaltacağını ve motivasyonlarını yükselteceğini belirtmektedirler.

3.5. YZ Araçlarının Öğrenci Motivasyonu Üzerindeki Etkilerine İlişkin Bulgular

YZ araçlarının öğrencilerin motivasyonu üzerindeki etkilerine dair öğretici görüşlerine Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. YZ araçlarının öğrenci motivasyonuna etkisi

Tema	Alt tema	f	%
Öğrenci motivasyonunu artırıcı etkisi vardır.	- Etkileşimli içerikler sunar.	6	10,9
	- Öğrencinin ilgi alanına göre içerik oluşturulur.	6	10,9
	- Öğrenci dış kaynaklı baskıya maruz kalmaz.	5	9,1
	- Özellikle teknolojiyle arası iyi olan yeni nesil üzerinde etkilidir.	5	9,1
	- Dil öğrenmeyi engelleyen bazı duyuşsal faktörler (korku, kaygı vb.) azalır.	4	7,3
	- Kolay ulaşılabilir.	4	7,3
	- Öğrencinin konuşma pratiği yapmasına yardımcı olur.	4	7,3
	- Öğrenmeyi ilgi çekici ve eğlenceli hâle getirir.	4	7,3
	- Sınıf dışında da dijital öğretmen gibi destekler.	4	7,3
	- Kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimi ve anında geri bildirim sunar.	3	5,4
	- Sınıf dışında kendi kendine öğrenme imkânı sağlar.	3	5,4
	- Bireysel öğrenme hızını, öğrenci biricikliğini desteklemektedir.	2	3,6
	- Dil öğretiminde sürekliliğe katkı sunar.	2	3,6
	- Kademeli öğretim öğrencinin başarıma hissini güdüler.	2	3,6
	- İşitsel ve görsel zekâyı seslenmektedir.	2	3,6
	- Oyunlaştırma teknikleri etkilidir.	2	3,6
	- Öğrenciyi cesaretlendirdiği için derse katılım artar.	2	3,6

Öğrenici motivasyonunu olumsuz etkilemektedir.	- Zaman kaybının önüne geçer.	2	3,6
	- Çok yönlü öğrenmeyi destekler.	1	1,8
	- Öğrenciler derste daha özgüvenli olurlar.	1	1,8
	- Öğrenici kendi gelişimini doğrudan takip eder.	1	1,8
	- Öğrenici ortaya ürün koyabildiği etkinliklerde başarı hissi tadar.	1	1,8
	- Verilen ödevleri, görevleri yapmayı hızlandırır.	1	1,8
	- Gerçeklikten uzak bir öğretim ortamı sunar.	3	5,4
	- Ekran bağımlılığına neden olur.	2	3,6
	- Sağlık problemlerine (göz bozukluğu vb.) yol açabilir.	2	3,6
	- Teknoloji bağımlılığını artırır.	2	3,6
	- Araçlarla pek çok ihtiyaç giderilirse öğrenciler yeni bir dil öğrenmeyi gereksiz bulurlar.	1	1,8
	- Dil öğrenmeye yönelik içsel bir istek uyandırmaz.	1	1,8
	- İleri yaşlardaki dil öğrencileri faydalanamayabilir.	1	1,8
	- Öğrenme sürecinde her şey YZ tarafından tamamlanamamalı.	1	1,8
Öğrenici motivasyonuna katkısı sınırlıdır.	- YZ araçları pekiştirici olarak sadece soyut geri bildirimlerde bulunur.	1	1,8

Tablo 5’te görüldüğü üzere öğretmenlerin geneli YZ araçlarının öğrenci motivasyonuna olumlu yönde etki edeceğini düşünürken az sayıdaki öğretici ise araçların öğrenci motivasyonuna katkısının sınırlı olacağını ifade etmektedir. Teknolojik imkânların giderek daha da çeşitlenmesi ve ulaşılabilir olması YZ araçlarının dil öğretim sürecinde kendine daha fazla yer bulmasını sağlamaktadır. YZ araçlarının öğrencileri cesaretlendirmesi, çevre baskısı olmaması nedeniyle öğrencilerin hata yapmaktan korkmaması, öğrencilerde kaygıyı azaltması, öğrencilere etkileşimli ve eğlenceli içerikler sunması, bireysel öğrenmeyi desteklemesi ve etkili zaman yönetimi sağlaması dil öğrenme süreçlerinde çok önemlidir. YZ araçları bu yönüyle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin motivasyonlarını da yükseltecektir. Temaya ilişkin öğretici görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

- Ö32: “Teknolojik anlamda pek çok gelişmenin öğrencinin öğrenme esnasındaki motivasyonunu artırıcı bir özelliği vardır. Bunlardan biri de hiç şüphesiz yapay zekâdır. Yapay zekâ ile öğrenci hiçbir dış kaynaklı baskıya maruz kalmadan dilsel gelişimini sağlayabilir. Örneğin yazdığı bir yazının imla ve gramer kontrolünü yapay zekâ üzerinden yaptırıp anlık dönüt ile bu açıdan bir gelişim sağlayabilir. Ayrıca ders esnasında öğretmen öğrencilerin ilgi alanlarını sorup yapay zekâ üzerinden anlık olarak okuma veya dinleme metinleri oluşturabilir. Bu süreç derse karşı öğrencinin motivasyonunu olumlu ölçüde arttıracaktır.”
- Ö36: “Bu konudaki düşüncelerim olumlu. Daha önceki maddelerde de belirttiğim üzere yapay zekâ bizlere oyun temelli, iletişime dönük, et-

kileşimli, bireyselleştirilmiş, farklılıkları dikkate alan içerikler hazırlamamız konusunda yardımcı olabilir. Öğrenici ihtiyaçları karşılandığı ve amacına ulaştığı sürece mutlu olur. Bazı öğrenciler insandan ziyade makinelerle iletişim kurmayı daha faydalı veya kolay buluyor. Dil öğrenmeyi engelleyen bazı duyuşsal faktörler (korku, kaygı vb.) yapay zekâ sayesinde azaltılabilir.”

YZ araçlarının dil öğretiminde gerçeklikten uzak bir öğretim ortamı sunması, ekran bağımlılığını arttıracak için sağlık problemlerine yol açabileceği endişesi, ödev-görev gibi etkinlikleri bu araçlara yaptıran öğrencinin zihninin tembelleşeceği düşüncesi vb. gibi nedenlerle az sayıdaki öğretici, öğrenci motivasyonunun olumsuz etkileneceğini savunmaktadır. Teknoloji ve internet okuryazarlığı yetersiz olan öğrencilerin de motivasyon kaybına uğrayacağı düşünülmektedir. Bu düşünceleri savunan bazı öğretici görüşleri şöyledir:

Ö18: “YZ araçlarının olumsuz yönleri düşünüldüğünde bu araçlar bireye gerçek boyuttan izole edilmiş bir öğretim sunar. Hayatın gerçeklerine uygun örnekler veremeyebilir. Pratik ihtiyacını tam olarak karşılayamaz. Teknoloji bağımlılığını artırabilir. Gözlerin bozulmasına neden olabilir. Bu sorunlar motivasyonu olumsuz etkileyen sonuçlar doğurabilir.” Ö52: “Yapay zekâ özellikle küçük yaştaki çocukların ve gençlerin dil öğrenmeye yönelik motivasyonlarını artırsa da ileri yaşlardaki kişilerin motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyebilir. İleri yaşlarda teknoloji kullanımının daha zayıf olması, erken yaşlarda ise teknoloji tabanlı araçların kullanımına yönelik ilginin fazla olması bu düşüncemin temel sebebidir.”

YZ araçları Türkçenin yabancılara öğretiminde önemli bir motivasyon kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle 2000’li yıllar ve sonrasında dünyaya gelen öğrencilerin teknolojik araç-gereçlerle arasının oldukça iyi olduğu göz önünde bulundurulduğunda YZ araçları onların istedikleri anda, yanlarında bir öğretici bulunup bulunmadığına bakmaksızın dil öğrenmelerini kolaylaştırıcı ve istek uyandırıcı görünmektedir. Öğrenciler dil becerilerini geliştirmek için bu araçlarla etkileşime girmekte, doğru ve yanlışlarıyla üzerlerinde herhangi bir baskı olmaksızın karşılaşmaktadırlar. İlerleyen süreçte YZ araçlarının daha fazla dil becerisi ve yeterliğini kazandırmada etkili olacağı düşünülürse öğrenci motivasyonu üzerindeki etkisinin de artarak devam edeceği düşünülmektedir.

3.6. Öğrencilerin Geri Bildirim Alma Sürecine İlişkin Bulgular

YZ araçlarının öğrencilerin geri bildirim alma sürecine etkileri hakkında ki öğretici görüşlerine Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. *YZ araçlarının öğrencilerin geri bildirim alma sürecini kolaylaştırmaya etkisi*

Tema	Alt Tema	f	%
Hata düzeltme ve geri bildirim	- Öğreticiye gerek kalmadan geri bildirimi daha hızlı ve kolay verebilir.	12	21,8
	- Anında dönüt ile kavram yanlışlarının oluşmasını engeller.	11	20
	- Hataları düzeltmeye yardımcı olur.	6	10,9
	- Sesletim, dil bilgisi kuralları ve kelime kullanımı gibi alanlarda hataların tekrarlanmasını azaltır.	3	5,4
Bireyselleştirilmiş öğrenme	- Bireyin karakterini analiz ederek ona özel öneriler sunar.	2	3,6
	- Merak edilen veya zorlanılan belirli bir konu hakkında açıklamalar yapar.	2	3,6
Anında dönüt ve iletişim	- Analiz ve veri işlemeyi kolaylaştıracığı için anlık dönütler elde edilir.	3	5,4
	- Anında iletişim kolaylığı sağlar.	2	3,6
Öğrenme sürecini kolaylaştırma	- Süreci hızlandırır.	8	14,5
Öz değerlendirme ve takip	- Hazırlanan metin ve sınavlarla öğrenciler eksikliklerini daha iyi görürler.	4	7,2
	- Öğrenciler için hazırlanan kendilerini ölçme amaçlı portfolyolar ile kolaylaştırır.	2	3,6
	- Yazılı ve sözlü geri bildirimler ile öğrencilerin kendi süreçlerini yönetmelerine katkı sağlar.	2	3,6

Öğreticilerin tamamına yakını YZ araçlarının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere geri bildirim verme sürecini kolaylaştırdığını düşünmektedir. Özellikle hem öğreticinin bulunduğu hem de bulunmadığı ortamda geri bildirimi oldukça hızlı vermesi nedeniyle bu araçlar süreci hızlandırmaktadır. Öğreticinin uzun zamanını alacak etkinliklerde ve kalabalık öğrenme ortamlarında bu araçların kullanılması süreyi verimli kullanma adına oldukça avantajlı görülmektedir. YZ araçları öğrenciyi cesaretlendirerek otonom öğrenme sürecini de desteklemektedir. Bu husustaki öğretici görüşleri şöyledir:

Ö26: “Öğrenci pratik yaparken yapay zekâ gerçek zamanlı geri bildirim sağlayabilir. Öğrenci bir cümleyi yanlış telaffuz ettiğinde veya dil bilgisinde hata yaptığında anında düzeltme yapabilir. Bu da öğrencinin aynı hatayı tekrarlamaması, doğruyu öğrenmesi için kritik bir öneme sahiptir.” Ö37: “Yapay zekâ araçları dil öğrenenlerin geri bildirim almasını, yer ve zaman kısıtı olmadan kolaylaştırabilir. Örneğin öğrenci yazma ürününü uygulamaya yükleyip noktalama açısından geri bildi-

rim ver diye komut girebilir ve yazma ürünündeki hataları görüp düzeltme şansı elde eder. Bu sadece bir örnektir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.” Ö52: “Kullanılan yapay zekâ aracının niteliğine göre bu farklılaşacaktır. Birincisi dil öğrenen birey anında dönüt alabilir. Zaman kaybı ve herhangi bir sınırlama olmayacaktır. İkincisi dil becerisine yönelik dönüt alabilir. Mesela konuşma yapıyorsa konuşmasında yaptığı hataların doğru şeklini anında öğrenebilir. Belirli bir konuda bir metin yazdıktan sonra yapay zekâ aracılığıyla bu metnin dil bilgisi açısından doğruluğunu öğrenebilir.”

Öğretici sayısının yetersiz olması ve mesai yoğunluğu gibi sebeplerle öğrencilere düzenli olarak dönüt vermekte zorlanıldığı durumlarda bu araçlar sayesinde öğrenciler anında dönüt alabilir ve öğretici müsaitliği beklemeden öğrenciler daha hızlı gelişim gösterebilirler.

3.7. Öğrencilerin Hata Yapma Korkusuna İlişkin Bulgular

YZ araçlarının öğrencilerin hata yapma korkusuna etkisine yönelik öğretici görüşlerine Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. YZ araçlarının öğrencilerin hata yapma korkusunu azaltmaya etkisi

Tema	Alt Tema	f	%
Güvenli ve yargılamadan uzak öğrenme ortamı	- Öğrenci, hatası karşısında ayıplanmayacağını bildiği için daha rahat pratik yapar.	5	9,1
	- Öğrenci yargılanmayacağını bilir ve psikolojik olarak kendini daha rahat hisseder.	4	7,2
	- Öğrenciler YZ araçlarına karşı utanma duygusunu kapılmazlar.	4	7,2
	- Öğrenci topluluk içinde gülünç duruma düşmek yerine birebir YZ ile çalışarak başarılı olabilir.	2	3,6
	- Öğrencilere yargılamadan, güvenli ve kişiselleştirilmiş bir öğrenme ortamı sunar.	2	3,6
Hatalardan öğrenme ve sürekli geri bildirim	- YZ araçları bireysel dönüt verirse öğrencinin kaygısı azalır.	7	12,7
	- Öğrenci hatasının akranları tarafından bilinmemesi önemlidir.	3	5,4
	- Sürekli ve anlık geri bildirim sağlayarak hataların gelişim fırsatlarına dönüşmesini destekler.	3	5,4
	- Öğrencilerin hataları öğrenme sürecinin doğal bir parçası olarak görmelerine yardımcı olur.	2	3,6
	- Öğrenci kaygı duymadan konuyu anlayıp öğrenene kadar tekrar tekrar aynı etkinliği yapabilir.	1	1,8
Motivasyon ve özgüven artışı	- Öğrenci farklı bir dili sosyal ortamda konuşmak ve öğrenmekten çekinmez.	5	9,1
	- Öğrencilerin daha özgüvenli ve cesur bir şekilde öğrenmeye devam etmelerine katkıda bulunur.	2	3,6
	- Öğrenciyi olumlu yönde motive eder.	2	3,6
Etkin katılım ve özerklik	- Öğrencilerin öğrenme süreçlerine daha etkin bir şekilde katılmalarını sağlar.	4	7,2
	- Öğrenci özerkliğini artırır.	2	3,6

Öğreticilerin neredeyse tamamı YZ araçlarının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin daha az hata yapmalarına katkı sunacağı görüşünde birleşmektedirler. Bu araçlar Türkçe öğrenme sürecinde öğrenciyi cesaretlendirici, motive edici, güdüleyici özelliklere sahiptir. Ayrıca öğrenci kaygısını azaltıcı ve özgüvenini yükseltici görülmektedirler. Sınıf ortamında yapacağı bir hata ile akranları ya da öğretici karşısında küçük düşeceği algısına sahip bir öğrenci için YZ araçları bireysel öğrenme imkânı sunmaktadır. Böylece öğrenci hata yapmaktan korkmaz ve aynı hatayı defalarca tekrarlayarak doğruyu fark etme yoluna gidebilir. Bu araçların hızlı ve bireysel dönüt vermesinin öğrenci özerkliği ve motivasyonunu arttırdığı düşünülmektedir. Temaya ilişkin bazı öğretici görüşleri şöyledir:

Ö18: “Karşısında sınıf ortamındaki öğretmen veya öğrencilerin aksine kendisini ayıplamayacak bir araç olduğunu bilen öğrenciler daha rahat hareket ederler. Hatalarını yargılamadan, anında ve yapıcı bir şekilde düzelttiği için hata yapma korkusu olmadan daha rahat pratik yapabilirler.” Ö42: “Yapay zekâ, öğrencilerin hata yapma korkusunu azaltmada oldukça etkili bir araçtır. Öğrencilere yargılamadan, güvenli ve kişiselleştirilmiş bir öğrenme ortamı sunarak hataları öğrenme sürecinin doğal bir parçası olarak görmelerine yardımcı olur. Ayrıca, sürekli ve anlık geri bildirim sağlayarak hataların gelişim fırsatlarına dönüşmesini destekler. Bu da öğrencilerin daha özgüvenli ve cesur bir şekilde öğrenmeye devam etmelerine katkıda bulunur. Sonuç olarak, bu durum öğrencilerin uzun vadede hata yapma korkusunu aşmalarını ve öğrenme süreçlerine daha etkin bir şekilde katılmalarını sağlar.”

Az sayıdaki öğretici ise bu araçlar yüzünden öğrencinin sosyalleşmeden çok bireyselliğe itileceği ve dilin sosyal yaşam içindeki işlevlerini öğrenmekten mahrum kalacağı görüşünü savunmaktadır.

Ö10: “Yapay zekâ araçları, öğrencileri dil öğrenim sürecinde sosyalleşerek öğrenmeden ziyade bireysel öğrenmeye teşvik eder. Bu da hata yapma korkusunu azaltabilir.” Ö39: “Akran baskısını azaltma, zamandan tasarruf gibi konularda faydalı. Topluluk önünde konuşmak, sosyalleşmek ve otantik süreçleri anlamlandırabilmek için yine insana ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.”

Genel olarak bakıldığında YZ araçları öğrencilerin hata yapma korkusunu azaltmaktadır. Bu araçların geri bildirimiyle öğrencinin sadece kendisi

yüzleştiği için özellikle yazma ve konuşma becerilerine yönelik etkinliklere öğrenciler daha fazla katılmaktadırlar.

Sonuç ve Öneriler

YZ'nin eğitim-öğretim süreçlerinde yer almaya başlamasıyla birlikte, öğretim yöntemleri ve öğrenme yaklaşımları önemli ölçüde değişmiştir. Teknolojik dönüşümle birlikte eğitim daha dinamik ve uyarlanabilir bir yapıya bürünmüş; öğretmen ve öğrenciler YZ destekli araçları kullanmaya başlamıştır. Bu süreç, öğrenme deneyimlerini daha kişisel ve etkili hâle getirirken geleneksel yöntemlerin sınırlarını genişleterek eğitimi geleceğin ihtiyaçlarına uygun şekilde yeniden şekillendirmektedir.

Eren (2022: 207), YZ'nin eğitimdeki rolünü “Endüstri 4.0” bağlamında dört ana boyutta ele almaktadır:

1. Teknolojik dönüşüm, eğitimi etkilemekte ancak eğitim bu değişime yeterince hızlı uyum sağlayamamaktadır.
2. İşgücü yapısında değişimler gerçekleşmekte ve yeni meslekler ortaya çıkmakta, dolayısıyla eğitim politikalarında bu dönüşüme uygun düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.
3. 21. yüzyıl bireylere yaratıcılık, eleştirel düşünme ve teknoloji becerileri kazandırmayı hedeflemektedir.
4. Öğrenme ve öğretim yöntemlerindeki köklü değişimler yeni öğrenme kuramları ve teknolojilerle birlikte eğitimi yeniden şekillendirmektedir.

Bu araştırma, öğretmenlerin derslerde YZ araçlarını kullanma durumlarını, bu araçlardan sağlanan faydaları ve Türkçe öğretiminde YZ araçlarının potansiyel katkılarını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yüzde 65,45'i öğretim süreçlerinde YZ araçlarından yararlanmaktadır. ChatGPT öğretmenler tarafından en çok tercih edilen YZ aracı olarak dikkat çekerken Gemini, Canva, Duolingo, Talkpal, DeepL, Grammarly ve Kahoot onu takip etmektedir.

Öğreticiler özellikle “materyal tasarlama; okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini geliştirme; dil bilgisi kurallarını ve sözcük öğrenimini kolaylaştırma; öğrencilerin bildiklerini ölçme ve değerlendirme yapma” süreçlerinde YZ araçlarının kullanılabilirliğini düşünmektedir. Bazı öğretmenlerin ise YZ araçlarının öğrenciyi pasifleştirdiği, öğrencinin düşünmek için çaba harcamadığı, hazır bilgiyi kullandığı ve bu nedenlerle temel

düzeylerde kullanımının uygun olmayacağı düşüncesiyle YZ araçlarına karşı olumsuz düşünceler geliştirdiği görülmüştür.

“Dil becerileri” ve “dil bilgisi yeterliği” özelinde düşünüldüğünde öğretmenler YZ araçlarıyla en çok “okuma” ve “yazma” becerilerinin geliştirilebileceğini ifade etmişlerdir. Bu iki beceriyi sırasıyla dinleme, dil bilgisi yeterliği ve konuşma becerisi takip etmektedir.

Katılımcıların yüzde 89,09’u YZ araçlarının öğreticinin iş gücünü azaltacağını, yüzde 10,91’i ise azaltmayacağını düşünmektedir. Derse hazırlık, ders esnası, ders sonrası ve ölçme değerlendirme aşamalarında YZ araçlarından yararlanılabileceğini düşünen öğretmenler çoğunlukta olmakla birlikte ders içinde YZ araçlarının öğreticinin yükünü hafifletmeyeceğini düşünenler de vardır.

Elde edilen bulgular, YZ araçlarının dil öğretim süreçlerinde hem öğretici hem de öğrenciler açısından önemli faydalar sağladığını ortaya koymuştur. Eğitimde YZ, bilgi, veri ve mantık tabanlı uygulamalarla çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Bireysel öğretim, kişisel asistanlar ve değerlendirme sistemleri bu uygulamalara örnek olarak gösterilebilir. YZ’nin eğitime doğrudan veya dolaylı katkılar sağladığı görülmekle birlikte, bu teknolojinin nasıl ve hangi amaçlarla kullanıldığının yanı sıra, özellikle öğrencilerin bu araçları nasıl kullandığı da büyük önem taşımaktadır (Körükçüoğlu ve Ata, 2023: 8).

Öğreticiler, YZ araçlarını daha çok geri bildirim sağlama, bireyselleştirilmiş öğrenme süreçlerini destekleme ve öğretim materyalleri oluşturma gibi amaçlarla kullanmaktadır. Özellikle, bu araçların sesletim, kelime bilgisi, dil bilgisi gibi temel dil becerilerini geliştirme konusunda etkili olduğu belirtilmiştir. Öğreticiler, YZ araçlarının sunduğu anlık dönütler sayesinde öğrencilerin hatalarını öğrenme sürecinin bir parçası olarak görmeye başladığını ve hata yapma korkusunun azaldığını vurgulamıştır. Ayrıca bu araçların öğrencilerin motivasyonunu artırdığı, onları daha özgüvenli ve cesur bir şekilde öğrenmeye teşvik ettiği tespit edilmiştir.

Chaudhry ve Kazim (2022), YZ’nin öğretmenlerin iş yükünü azalttığını, kişiselleştirilmiş öğrenmeye imkân tanıdığını ve bu sayede kişilere öğrenme deneyimi sağlayarak belirli konulardaki başarılarını artırdığını, öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha kapsamlı bir şekilde değerlendirebildiklerini belirtmektedir. Duarte ve diğerleri (2023), YZ’nin eğitimdeki rolünü kap-

samlı bir şekilde ele alarak hem potansiyel faydalarını hem de sınırlılıklarını vurgulamıştır. Araştırma, YZ'nin kişiselleştirilmiş öğrenme, öğrenci değerlendirmesi ve geri bildirim süreçlerini iyileştirme kapasitesine dikkat çekmektedir. Özellikle, akademik başarısızlığın erken tespitinde YZ'nin öğrencilerin risk altında olup olmadığını belirlemek için önemli bir araç olduğunu ifade etmektedir. YZ'nin eğitimde etkinliği artırma potansiyeli büyük olsa da bu teknolojinin şeffaf ve etik bir şekilde kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. YZ'nin doğru şekilde entegre edilmesiyle, eğitim süreçlerinin modernleştirilmesinin ve öğrencileri geleceğe hazırlamanın mümkün olacağı ifade edilmektedir. Durak ve diğerleri (2023), YZ'nin eğitimdeki rolüne odaklanan bibliyometrik bir analiz yapmıştır. Çalışmada, YZ'nin öğretim ve öğrenme süreçlerini dönüştürmedeki etkisi incelenmiş ve bu alandaki akademik çalışmaların genel eğilimleri analiz edilmiştir. Araştırmada, YZ ile ilgili araştırma sayısının özellikle 2017 yılından sonra hızla arttığına dikkat çekilmiştir.

Arslan (2020), YZ'nin eğitimdeki dönüşüm potansiyelini kapsamlı bir şekilde ele almış, bu teknolojinin öğretim, değerlendirme, sınıf yönetimi ve idari işlerde sağladığı katkıları vurgulamıştır. Çalışma, YZ'nin bire bir öğrenmeyi destekleme, test ve değerlendirme süreçlerini yeniden şekillendirme, bireyselleştirilmiş öğrenme imkânlarını yaygınlaştırma ve dönüt süreçlerini otomatikleştirme gibi alanlarda eğitimde büyük bir değişim yaratabileceğini öne sürmektedir. Bunun yanı sıra, YZ'nin, sadece bugünün değil, geleceğin ihtiyaçlarına da uyacak şekilde sürekli geliştiği belirtilmiştir. Akdeniz ve Özdiç (2023), YZ'nin eğitim-öğretimde kullanım alanlarını sistematik bir literatür taramasıyla incelemiştir. Çalışmada, zeki öğretim sistemlerinin en sık kullanılan YZ uygulaması olduğu, araştırmaların genellikle yükseköğretim gruplarına odaklandığı ve tasarım-geliştirme yöntemlerinin ağırlıkta olduğu belirtilmiş; okul öncesi dönem ve nitel araştırmalara yönelik eksikliklerin giderilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çalışma, Türkiye'de YZ odaklı eğitim araştırmalarının artış eğiliminde olduğunu ve bu alanın uluslararası yayınlarla genişletilmesinin faydalı olacağını göstermektedir.

Khine (2022) editörlüğünde hazırlanan çalışma, YZ'nin eğitimdeki rolünü veri madenciliği, öğrenme analitiği, kişiselleştirilmiş öğrenme ve etik zorluklar gibi alanlarda ele alarak YZ'nin eğitimi dönüştürme potansiyelini incelemektedir. Makine tarafından oluşturulan özetlere dayanan bölümler,

editörün insan yazımı girişleriyle desteklenmiştir. YZ'nin eğitime etkisini anlamak için önemli bir kaynak olan çalışmada makine tarafından üretilen içeriklerin henüz deneysel niteliğine sahip olduğuna dikkat çekilmektedir. Bulgular, YZ araçlarının yalnızca öğrencilere değil, öğretmenlere de katkı sunduğunu göstermektedir. YZ teknolojileri, öğretmenlerin iş yükünü hafifleterek ders planlama, materyal hazırlama ve değerlendirme süreçlerini kolaylaştırmıştır. Ancak YZ araçlarının etkili kullanımı için teknik altyapının iyileştirilmesi, araçlara erişimin kolaylaştırılması ve Türkçe öğretimine özgü YZ araçlarının geliştirilmesi gerektiği de araştırmanın öne çıkan sonuçlarındandır. Nayıroğlu ve Tutak (2021: 73-74), YZ araçlarının öğretim sistemlerine sorunsuz şekilde entegre edilebilmesi için öğretmen eğitimi ve destek sistemlerinin güçlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmış; alanda çalışanlara öğrencilerin zorlandıkları konularda kendilerine YZ araçları ile kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sağlanmasını, öğrenci performanslarının gerçek zamanlı analiz edilip öğrenciye geri bildirim verilmesini, oyun ve simülasyonlarla öğrenme sürecinin zenginleştirilmesini önermiştir.

Araştırma kapsamında YZ araçlarının yabancılar Türkçe öğretimi alanında kullanılması ile ilgili geliştirilen öneriler şu şekildedir:

- Yalnızca yabancılar Türkçe öğretimine odaklanan YZ araçlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması teşvik edilmelidir.
- Mevcut YZ araçlarının Türkçe dil öğretim süreçlerine uygun hâle getirilmesi için uyarlama çalışmaları yapılmalı, kullanılabilir promptlar (yapay zekâyâ belirli bir görev veya içerik üretmesi için verilen talimatlar) geliştirilmeli ve alanda çalışanların hizmetine sunulmalıdır.
- Öğreticilere YZ araçlarını etkili kullanma becerisi kazandırmaya yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir.
- YZ teknolojilerinin faydalarını ve kullanımlarını anlatan seminer ve çalıştaylar gerçekleştirilmeli, rehber dokümanlar hazırlanmalıdır.
- Okullarda ve üniversitelerde YZ teknolojilerinin entegrasyonunu desteklemek için teknik altyapı iyileştirmeleri yapılmalıdır.
- YZ araçlarına erişimi kolaylaştırmak amacıyla maliyetlerin düşürülmesine yönelik adımlar atılmalıdır.
- YZ araçlarının bireyselleştirilmiş geri bildirim ve anlık dönüt özellikleri etkin bir şekilde kullanılmalıdır.

- Öğrencilere hata yapma korkusunu azaltacak, güvenli ve yargılamadan uzak öğrenme ortamları sağlanmalıdır.
- YZ araçları, öğrencilerin sesletim, kelime bilgisi ve dil bilgisi gibi temel becerilerde gelişimlerini destekleyecek şekilde optimize edilmelidir.
- Öğrencilerin dil gelişimini izlemek ve eksiklerini gidermek için araçların değerlendirme süreçleri daha geniş çapta kullanılmalıdır.
- Yabancılar Türkçe öğretiminde YZ araçlarının etkilerini kapsamlı bir şekilde incelemek üzere yeni araştırmalar yapılmalıdır.

Etik Kurul Onayı

Araştırma için gerekli etik kurul izni, Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 19.11.2024 tarihli toplantıda 22 numaralı kararla alınmıştır.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Çıkar Çatışması

Çalışmada herhangi bir çıkar çatışmasına yol açacak durum bulunmadığını beyan ederiz.

Katkı Oranı

Yazarlar araştırmaya eşit oranda katkı sunmuştur. Yazarlar, çalışmada başka bir yazarın katkısının olmadığını, çalışmanın son halinin okunduğunu ve onaylandığını beyan etmektedir.

Finansman

Bu araştırma herhangi bir fon almamıştır.

Yazma Yardımı için Yapay Zekâ Kullanımı

Yazma yardımı için yapay zekâdan yararlanılmamıştır.

Kaynakça

- [1] Akdeniz, M. ve Özdiñ, F. (2023). Eğitimde yapay zekâ konusunda Türkiye adresli çalışmaların incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 912-932.
- [2] Akkaya, N. ve Şengül, L. (2023). Sohbet robotları (Chatbots) ve yabancı dil eğitimi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58), 2988-2999.
- [3] Arslan, K. (2020). Eğitimde yapay zekâ ve uygulamaları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 71-80.
- [4] Aslan, E. (2014). Yabancı dil öğretiminde robot öğretmenler. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 15-26.
- [5] Aycan, A. (2024). Yabancı dil öğretiminde dijital dönüşüm: Öğrenim, öğretim, değerlendirme. M. Durmuş, U. Başar ve Ö. Çangal (Ed.), *Dijital çağda yabancılarla Türkçe öğretimi* içinde (ss. 31-68). Nobel Yayıncılık.
- [6] Baek, C., & Doleck, T. (2020). A bibliometric analysis of the papers published in the Journal of Artificial Intelligence in Education from 2015-2019. *International Journal of Learning Analytics and Artificial Intelligence for Education*, 2(1), 67. <https://doi.org/10.3991/ijai.v2i1.14481>
- [7] Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- [8] Chaudhry, M. A. & Kazim, E. (2022). Artificial intelligence in education (AIED): A high-level academic and industrial note 2021. *AI and Ethics*, 2, 157-165.
- [9] Chen, L., Chen, P. & Lin, Z. (2020). Artificial intelligence in education: A review. *IEEE Access*, 8(3), 75264-75278
- [10] Çamcı, B. ve Karakaya, S. (2020). Eylemcil yüklemle üyeleri arasındaki zaman, kişi ve sayı uyumlarının yabancılarla bir diyalog botu üzerinden etkileşimli öğretimi. İ. P. Uzun, B. Makaroğlu ve K. Karaca (Ed.). *Genç dilbilim yazıları* içinde (s. 53-61). Dilbilim Derneği Yayınları.
- [11] Duarte, N., Montoya, Y., Beltran, A., & Bolaño Garcia, M. (2023, May). Use of artificial intelligence in education: A systematic review. In *4th South American International Conference on Industrial Engineering and Operations Management* (pp. 614-624). IEOM Society International.s

- [12] Durak, G., Çankaya, S., Özdemir, D., & Can, S. (2024). Artificial intelligence in education: A bibliometric study on its role in transforming teaching and learning. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 25(3), 219-244.
- [13] Eren, Z. (2022). Eğitimde yapay zekâ uygulamaları ve geleceğe ilişkin yönelimler. N. Ö. İyigün ve M. K. Yılmaz (Ed.), *Yapay zekâ: güncel yaklaşımlar ve uygulamalar* içinde (ss. 187-212). BETA.
- [14] Hinojo Lucena, F. J., Aznar Díaz, I., Cáceres Reche, M. P. & Romero Rodríguez, J. M. (2019). Artificial intelligence in higher education: A bibliometric study on its impact in the scientific literature. *Education Sciences*, 9(1), Article 1. <https://doi.org/10.3390/educsci9010051>
- [15] Horzum, M. B., Üngören, Y. ve Bozyiğit, E. (2024). Yapay zekâ uygulamalarıyla yabancı dil öğretimi. M. Durmuş, U. Başar ve Ö. Çangal (Ed.), *Dijital çağda yabancılara Türkçe öğretimi* içinde (ss. 89-121). Nobel Yayıncılık.
- [16] İşler, B. ve Kılıç, M. Y. (2021). Eğitimde yapay zekâ kullanımı ve gelişimi. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 5(1), 1-11.
- [17] Jia, F., Sun, D. & Looi, C. (2023). Artificial intelligence in science education (2013-2023): Research trends in ten years. *Journal of Science Education and Technology*, 33. <https://doi.org/10.1007/s10956-023-10077-6>
- [18] Khine, M. S. (Ed.). (2022). Artificial intelligence in education: A machine-generated literature overview. Springer.
- [19] Körükçüoğlu, A. ve Ata, R. (2023). Eğitimde yapay zekâ uygulamaları, güncel yönelimler ve meseleler. M. Ramazanoğlu ve B. Ayaz (Ed.), *Geleceğin eğitimi: yapay zekâ ve dijital öğrenme* içinde (ss. 5-26). BİDGE.
- [20] Liang, J.-C., Hwang, G.-J., Chen, M.-R. A., & Darmawansah, D. (2023). Roles and research foci of artificial intelligence in language education: An integrated bibliographic analysis and systematic review approach. *Interactive Learning Environments*, 31(7), 4270-4296. <https://doi.org/10.1080/10494820.2021.1958348>
- [21] Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2016). *Nitel Veri Analizi*. Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy (Çev. Ed.). Pegem Akademi.

- [22] Mohamed, M. Z. B., Hidayat, R., Suhaizi, N. N. B., Sabri, N. B. M., Mahmud, M. K. H. B. & Baharuddin, S. N. B. (2022). Artificial intelligence in mathematics education: A systematic literature review. *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 17(3), emo694. <https://doi.org/10.29333/iejme/12132>.
- [23] Moreno-Guerrero, A.-J., López-Belmonte, J., Marín-Marín, J.-A., & Soler-Costa, R. (2020). Scientific development of educational artificial intelligence in Web of Science. *Future Internet*, 12(8), Article 8. <https://doi.org/10.3390/fi12080124>
- [24] Mutlu, Y. (2020). Kalıp sözlerin diyalog botu üzerine kodlanması. *Kesit Akademi Dergisi*, 6(22), 261-288.
- [25] Nayıroğlu, B., ve Tutak, T. (2021). Matematik öğretiminde yapay zekânın rolü: Eğitimde kullanılan araçların incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 45-60.
- [26] Sarıgül, K. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilecek yapay zekâ uygulamaları. H. Muşmal (Ed.), *Türk Dili ve Kültürü Araştırmaları* içinde (ss. 102-115). Palet Yayınları.
- [27] Song, P. & Wang, X. (2020). A bibliometric analysis of worldwide educational artificial intelligence research development in recent twenty years. *Asia Pacific Education Review*, 21(3), 473-486. <https://doi.org/10.1007/s12564-020-09640-2>
- [28] Talan, T. (2021). Artificial intelligence in education: A bibliometric study. *International Journal of Research in Education and Science*, 7(3), 822-837. <https://doi.org/10.46328/ijres.2409>
- [29] Tang, K.-Y., Chang, C.-Y., & Hwang, G.-J. (2023). Trends in artificial intelligence-supported e-learning: A systematic review and co-citation network analysis (1998-2019). *Interactive Learning Environments*, 31(4), 2134-2152. <https://doi.org/10.1080/10494820.2021.1875001>
- [30] Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. baskı)*. Seçkin Yayıncılık.
- [31] Zawacki Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education: Where are the educators? *International Journal of Educa-*

tional Technology in Higher Education, 16(1), 39. <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0>

Extended Abstract

With Artificial Intelligence (AI) integration into educational processes, teaching methods and learning approaches have undergone significant changes. Along with technological transformation, education has adopted a more dynamic and adaptable structure, with both teachers and students beginning to utilize AI-supported tools. This process also personalizes enhances learning experiences and extends the boundaries of traditional methods, reshaping education to better align with the needs of the future. Eren (2022: 207) addresses the role of AI in education in the context of "Industry 4.0" through four main dimensions:

1. Technological transformation is impacting education, but it has not been able to adapt to this change quickly enough.
2. Changes in the workforce structure are occurring, and new professions are emerging, necessitating adjustments in educational policies to accommodate this transformation.
3. The 21st century aims to equip individuals with creativity, critical thinking, and technological skills.
4. Radical changes in teaching and learning methods and new learning theories and technologies are reshaping education.

This study examines the use of AI tools by instructors in their lessons, the benefits derived from these tools, and the potential contributions of AI tools in Turkish language teaching. According to the research, 65.45% of the participating instructors use AI tools in their teaching processes. ChatGPT is the most preferred AI tool among the instructors, followed by Gemini, Canva, Duolingo, Talkpal, Deepl, Grammarly, and Kahoot.

Instructors mainly believe that AI tools can be used in "material design; enhancing reading, listening, speaking, and writing skills; facilitating grammar rules and vocabulary learning; assessing and evaluating students' knowledge." However, some instructors have developed negative opinions about AI tools, arguing that they tend to make students passive, do not require students to exert effort in thinking, and promote the use of ready-made information. For these reasons, they believe AI tools should not be used at fundamental levels.

When considering "language skills" and "language proficiency," instructors have expressed that AI tools can most effectively enhance "reading" and "writing" skills. These two skills are followed by listening, language proficiency, and speaking skills.

Instructors mainly believe that AI tools can be used in "material design; enhancing reading, listening, speaking, and writing skills; facilitating grammar rules and vocabulary learning; assessing and evaluating students' knowledge." However, some instructors have developed negative opinions about AI tools, arguing that they tend to make students passive, do not require students to exert effort in thinking, and promote the use of ready-made information. For these reasons, they believe that AI tools are unsuitable for fundamental levels.

When considering "language skills" and "language proficiency," instructors have expressed that AI tools can most effectively enhance "reading" and "writing" skills. These two skills are followed by listening, language proficiency, and speaking skills.

89.09% of participants believe that AI tools will reduce instructors' workload, while 10.91% believe they will not. Although most instructors think AI tools can be utilized in the preparation, during, post-lesson, and assessment stages of teaching, some believe that AI tools will not lighten the instructor's load during lessons.

The findings reveal that AI tools significantly benefit language teaching processes for both instructors and students. In education, AI is used in various fields with applications based on knowledge, data, and logic. Examples of these applications include personalized instruction, personal assistants, and assessment systems. While AI contributes directly or indirectly to education, it is crucial not only how and for what purposes this technology is used but also how students use these tools (Körükçüoğlu & Ata, 2023: 8). Instructors primarily use AI tools for providing feedback, supporting personalized learning processes, and creating instructional materials. In particular, it has been noted that these tools are effective in developing fundamental language skills such as pronunciation, vocabulary, and grammar. Instructors have emphasized that, thanks to the real-time feedback provided by AI tools, students have begun to see mistakes as part of the learning process, and the fear of making mistakes has decreased. Addition-

ally, these tools have been found to increase students' motivation to learn languages, encouraging them to learn more confidently and boldly.

Chaudhry and Kazim (2022) state that AI reduces instructors' workload, enables customized learning, and enhances individuals' learning experiences, improving their performance in specific subjects. They also note that AI allows for a more comprehensive evaluation of students' learning processes. Duarte et al. (2023) thoroughly examine the role of AI in education, highlighting both its potential benefits and limitations. The research emphasizes AI's capacity to improve personalized learning, student assessment, and feedback processes. In particular, it states that AI is an essential tool for the early detection of academic failure, helping to identify students at risk. While AI has great potential to enhance effectiveness in education, it is stressed that this technology must be used transparently and ethically. The research suggests that with the correct integration of AI, the modernization of educational processes and the preparation of students for the future is achievable. Durak et al. (2023) conducted a bibliometric analysis focusing on the role of AI in education. The study examined the impact of AI on transforming teaching and learning processes, and analyzed the general trends in academic studies in this field. The research highlights that the number of AI-related studies has increased rapidly, particularly after 2017.

Arslan (2020) comprehensively addressed the transformation potential of AI in education, highlighting its contributions to teaching, assessment, classroom management, and administrative tasks. The study suggests that AI could create significant changes in education by supporting one-on-one learning, reshaping testing and evaluation processes, expanding personalized learning opportunities, and automating feedback processes. Furthermore, it is stated that AI is continuously evolving in a way that adapts education to the needs of today and the future. Akdeniz and Özdiñç (2023) systematically reviewed the areas of AI use in education through a literature review. The study highlighted that intelligent teaching systems are the most frequently used AI applications, research generally focuses on higher education groups, and design-development methods are dominant. It also emphasized that the gaps in preschool education and qualitative research should be addressed. The study shows that AI-focused educational research in Turkey is on the rise, and expanding this field with international publications would be beneficial.

The work edited by Khine (2022) explores AI's role in education by addressing areas such as data mining, learning analytics, personalized learning, and ethical challenges, examining AI's potential to transform education. The editor's human-written introductions support sections based on machine-generated summaries. The study, which is an essential source for understanding the impact of AI on education, notes that the content produced by machines is still experimental.

The findings show that AI tools contribute not only to students but also to instructors. AI technologies have eased instructors' workload by facilitating lesson planning, material preparation, and assessment processes. However, among the key findings of the research is the need to improve the technical infrastructure for effective use of AI tools, facilitate access to these tools, and develop AI tools specific to Turkish language teaching. Nayiroğlu and Tutak (2021: 73-74) emphasized that teacher training and support systems need to be strengthened for AI tools to be seamlessly integrated into teaching systems. They recommended providing personalized learning experiences to students in areas where they struggle using AI tools, conducting real-time analysis of student performance, offering feedback to students, and enriching the learning process with games and simulations.

The recommendations developed regarding the use of AI tools in teaching Turkish to foreign learners within the scope of the research are as follows:

- The design and widespread implementation of specialized AI tools for Turkish language teaching should be encouraged.
- Adaptation studies should be conducted to make existing AI tools suitable for Turkish language teaching processes.
- In-service training programs should be organized to equip instructors with the skills to use AI tools effectively.
- Seminars, workshops, and guide documents explaining the benefits and uses of AI technologies should be prepared.
- Technical infrastructure improvements should be made to support the integration of AI technologies in schools and universities.
- Steps should be taken to reduce costs to facilitate easier access to AI tools.

- The features of AI tools that provide personalized feedback and real-time responses should be effectively utilized.
- Safe and non-judgmental learning environments should be provided to reduce students' fear of making mistakes.